

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**IOAN. PETRI || MAFFEI, || BERGOMATIS, || E SOCIETATE ||
IESV, || HISTORiarVM || INDICARVM || LIBRI XVI. ||
SELECTARVM, ITEM, EX || INDIA EPISTOLARVM || LIBRI
IV. ||**

Maffei, Giovanni Pietro

Coloniae Agrippinae, Anno M.D.XC.

VD16 M 105

Ignatii Vitæ Liber Primvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64627)

IGNATI VITÆ LIBER PRIMVS.

Ortus eius, & educatio. Cap. Primum.

In ea Hispaniæ regione, quæ ad Pro-
nau pertinet, ac vulgi sermone Gu-
puzcoa nominatur, in primis clara est
Loioleia familia. Eius familie pre-
ceps Bertramus, Ognis & Loiole do-
minus, quæ loca sunt in finibus vrbis
Aspeithiæ, in matrimonium dedit
Marina Sone, æquæ clari generis scemina, quæque sus-
cepit ex ea filias, filios octo: quorum minimus natus
Ignatius is, quem Societas Iesu parentem agnoscit: ve-
lius de vita & moribus, quæ nobis fuerint comperit,
in vnius Dei gratiam gloriamque litteris mandare de-
creuimus. Hisce ergo parentibus natus Ignatius in Hi-
spania Fernando & Elisabetha, cognomento Catholica.
Ac de prima ipsius pueritia id vnum constat, haud in le-
uera disciplina educatum à suis fuisse; atque ad ipsius in-
cunabulis, vt in opulenta domo, profanos admodum ha-
sisse spiritus: deinde litteris vix dum à limine saluatis,
cùm esset eximia & animi & corporis indole, coronatus
in Fernandi regiam à patre missum, veten Hispania mo-
re, quo in regno principum liberi ea fere condicione ac-
iure nascuntur, vt maximus ætate dumtaxat in patrem o-

nio imperioque succedat; reliqui, siue ad acuendam gen-
 tis industriam, siue ad familiarum splendorē in vno capite re-
 tinendum, portiuncula quadam hereditatis aspersi que te-
 nuem in victum cultumque sit satis, vel studiis doctrinae mi-
 litariue dant operam, vel aulae regumque praesidio ad opes
 gloriamque nituntur. Hic ille cum honorarios inter
 ephebos aliquandiu apparuisset, aulicis imbutus moribus
 ad Antonium Manricum sese contulit Nariensium ducem,
 eius, quos in Hispania magnates appellant; quo cum Lo-
 ioletae genti necessitudine vetus intercedebat. Atque apud
 hunc domi forisque in honore habitus, rei militaris ty-
 rocina posuit: & quod eius ferme vsu venit, qui nondum
 caelestes delicias degustarunt, id ipsum Ignatio contigit,
 ut ardenti laudis humanae studio, & communis consue-
 tudinis impetu abreptus, cum esset in corporis ornatu e-
 legantissimus, equorumque, & armorum vsu praecelle-
 re, quod sibi datum fuerat temporis ad negotiationem
 salutis aeternae, id ille miserabiliter, ut plerique mortaliū,
 partim in factionum rixarumque periculis, partim in a-
 matoria vanitas, & caetera saeculi vanitate consumeret.
 Verumtamen inter eiusmodi vitia, & caecos errores, praec-
 clara quaedam emicabant bonae ac religiosae mentis in-
 dicia. Primum enim in tanta licentia militari, tamque corru-
 ptis hominum moribus, quamuis animo consternatus esset
 interdum, & multis vndique cinctus angustiis; nulla tamen
 ipsius atrocior vnquam audita vox est, quales multae a
 nefariis hominibus in Deum, ac Dei prouidentiam vulgo
 iactantur. Nec solum ab omni verborum impietate sem-
 per abhorruit, sed etiam sacra omnia sacrorumque an-
 tiquitates naturae perpetuo instinctu admodum religiosae
 reuerentis est. Erat praeterea intactus ab avaritiae sordibus,
 & a lucri cupiditate vehementer alienus: quod cum alias,
 tum vero in expugnatione urbis Nariarum, quae in Canta-
 briae finibus est, perspicere potuit: quam iure belli, cum dux
 militum diripiendam dedisset; Ignatius, quamuis ad ipsum
 victoriae pars non exigua pertineret, tamen nec praesen-
 tis praedae dulcedine, nec caeterorum exemplo adduci po-
 tuit, ut sese alienae rei contactu pollueret; non Christiano
 solum,

solum, sed etiam ingenuo homine id indignum crif-
mans. Quae ipsius altitudo animi in priuatis quoque
sidijs ac similitudinibus eminebat, ut si quando ex certamine dignitatis (ut fit) ad manus pugnamque venisset, in
eius reconciliatiōni daretur, illico vna cum armis odium
omne deponeret, & cum inimicis in gratiam plane bona
rediret fide. Neque verò eidem in magnis acutisque
negotijs capessendis alacritas, vel gerendis coelestem &
cautio deerat. quocirca inter quosdam Cantabrigia popu-
los graui orta seditione, legatus ad eos à duce Nauarregie
ui controuersias omnes magno partis virtusque costan-
tia & approbatione diremit: ac licet iuuenis admodum
esset aetate, in agendo tamen, tractandisque hominum
ingenijs, iam tum senilis quaedam in eo maturitas appa-
rebat: profusus, ut negotium nullum ferme susceperat, quod
non ad optatum exitum sua lenitate ac virtute perducere-
rit. quamquam ob imperitiam rerum diuinarum, haec
tam egregia animi bona, & quasi talia non optime ex-
hibebat interdum: ad hominum videlicet gratiam, ac sui
ipsius incrementa ijs artibus vitis, quas ad vniuersi Debe-
norem & gloriam omnino referri oportuerat.

Conuersio eius ad Christum. Cap. II.

VNC maximè in modum adolescen-
tia, atque ipso aetatis flore conlump-
to, cum annum ageret iam nonnullum
circiter & vigesimum, à miserabili ca-
rore, certoque aeternae vitae periculo
in rectum salutis iter summo Debe-
nificio reuocatus est. Tota enim e-
ius conuersionis ratio fuit eiusmodi. Ardebat eo tempo-
re Hispania intestini belli tumultibus: quam nactus oc-
casionem Franciscus Galliae Rex, Navarrae Valiscom-
quae Guipuzcoam attingit, Henrico Aliberto regano
suo recuperanda, cuius pater ex eo regno Ferdinandus Ca-
tholici armis olim exactus fuerat; Andream Fesum, reg-
namento Alparorum, cum exercitu iussit in eas regio-
nes impetum facere. qui celeritate visus, cui aliquot loca
impe-

improviso aduentu cepisset; eumque nobilitas Henrici cupida ad Gallum sese quotidie adiungeret; Naiaræ dux, qui Nauarræ summo cum imperio præerat, eius rei fama commotus, in vltiorem Hispaniam ad auxilia contrahenda profectus est, Ignatio, paucisque præterea Pompeione custodiae causa relictis. Ac cæteri quidem, appropinquante Gallorum exercitu, magnitudine pedestrium & equestrium copiarum exterriti, & simul diffisi oppidanorum animis, tempori cedere, & urbem relinquere omnino decreuerant: Ignatius verò, multis verbis homines ab eo consilio reuocare conatus, vbi se nihil proficere hortando perspexit, ardentibus oculis detestatus ignauiam perfidiamque, spectantibus omnibus in arcem solus introijt, paratus illam cum aliquot in præsidio relictis omni ope tueri. quo virtutis exemplo permotus alius quidam Ignatii in studio bellicæ laudis æmulus, eandem aliam subiit: reliquis verò salus, quàm aut fides aut gloria fuit antiquior. Ventum deinde in consilium est à custodibus de summa rei: cumque in tanta propugnatorum paucitate contra tantas hostium copias negarent plerique locum obtineri posse diutius, ac seniorum præsertim sententiæ ad profectionem inclinarent; Ignatius, quo erat animi & corporis robore, quàm acerrimè sese rursus opposuit, remque disiecit. Interea Galli, resistente nemine, propius ad urbem accedunt, & magna ciuium voluntate admissi, castris ad arcem positus, præfectum præsidij ad colloquium euocant. Ille accepta fide, cum tribus dumtaxat egreditur, in quibus erat Ignatius; qui cum ab hostibus proponi conditiones iniquiores vidisset, exarsit nimirum, easque conditiones tam acri ac vehementi oratione cõmilitonibus dissuasit, vt ad extrema omnia perpetienda potius, quàm arcem deserendâ cunctos accedèrit. Nec mora: Galli omisso colloquio, acrius instare, tormentis mœnia quaterere, atque diruere; vndiq; ascensum tentare: Hispani cõtra, Ignatii præsertim exemplo atque adhortationibus incitati, fortiter sese defendere, subcunctè hostem gladijs, telis, cõtis arcere; quoad Ignatio ante alios dimicanti, globi vi excussus è muro lapis, lauam

laeuam haud ita graui ter laesit tibiam; globus vniuersus
 quamquam impetu refracto subsiliens, dextram atque
 befactauit atque confregit, vt è vestigio semianima
 nata mente corruerit. Tum verò debilitati animus erit,
 & deditio facta. Ignatium porrò stratum, vel ad colligendam
 clementiæ famam, vel etiam virtutem in hoste
 mirati Galli benignè suscipiunt, & in urbem exaceratam
 latum, in pristino hospitio collocant, medicisque ad-
 hibitis, & rebus omnibus necessarijs diligentur curant.
 Huic Gallorum benignitati, pro sua animi magnitudine
 egregiè respondit Ignatius. quippe tantum do-
 rat, vt eos odisset, à quibus in illam calamitatem, vix-
 que discrimen erat adductus, vt cum in lecto decum-
 beret, singulos blandè comiterque compellat, omnia fere
 sua in eos amoris causa diuiserit; atque hunc cippo, al-
 lum pugione, alium thorace donarit. Interiectis denique
 aliquot diebus, cum grauius laboraret quam videretur
 posse sanari posse videretur; ad ceteram humanitatem
 illud etiam additum à Gallis, vt Ignatium lectica Lou-
 lam vsque (neque enim longè aberat) deportandum co-
 rarent. qui peramantè à suis acceptus, cum ingratiore
 te in dies morbo periculosius aegrotaret, accerati con-
 stitit vndique medici, crure inspecto, seuerè pronuntia-
 ossa illa, siue id prioris chirurgi vitio, siue iunctis agna-
 tione contigerit, nequaquam esse bene locata: neque
 verò, nisi ea coagmentatione denuò resoluta, frustisque
 suo loco repositis, posse villo modo fieri vt coalescerent.
 Qua tam acerba denuntiatione Ignatius minime exco-
 rritus, non modò statim equo animo sese parum labora-
 dit ad omnia subeunda, sed etiam inter ipsam exacer-
 nem, quamuis esset asperrima, nullum aliud indicium
 dit doloris, nisi vt coactos in pugnum digitos velle con-
 stringeret. Ex eo die morbus maiorem in modum
 auctus; cumque iam Ignatius omnes fere cibos haud
 que stomacho fastidiente respueret, aliaque in eo con-
 rentur lethalia signa; suorum admonitu, sacrisque ad
 expiandum animum pertinent, ritè procuratis, quibus
 Petri Apostoli peruiugio, cunctis mercenibus, & docto-
 rum

stus est, vt medici prorsus actum affirmarent, nisi ante
 mediam eam noctem vis morbi remitteret. Venerabatur
 iam dudum Ignatius præcipuo quodam cultu principem
 Apostolorum: quin etiam eius laudes militariter olim
 carmine Hispanico celebrauerat: cuius profectò pieta-
 tis fructum non exiguum tulit. siquidem illa ipsa decre-
 toria nocte per quietem videre sibi visus est eundem
 Apostolum, optatam sibi valetudinem diuinitus afferen-
 tem. nec sanè in irritum ea visio recidit: quippe conti-
 nuò leuari doloribus, ciboque refici est cæptus. Iamque
 Dei beneficio periculum mortis euaserat, magnaque suo-
 rum gratulatione melius habebat in dies: cum repente
 animaduertit os quoddam genu sub ipso fedius promi-
 nere: quod quoniam præter cætera incommoda impe-
 dimento etiã sibi videbat fore, quominus graphicè quã
 solet ac vellet, ocreatus incederet (vt erat idem & pa-
 tientia militari, & urbana munditiæ & elegantia appri-
 me deditus) percontatus est medicos, possetne villo pa-
 tio deformitas tolli. qui eum respondissent posse vtique,
 sed dolore omnium quos ad eam diem sensisset, maxi-
 mo & acerbissimo, propterea quòd in eam sedem frag-
 menta iam firmiter coaluerant, non dubitauit Ignatius
 ingenti omnium vel admiratione, vel metu, concinnum
 ac decorum corporis habitum anteferre manifesto vitæ
 discrimini: secarique de sententia medicorum os iussit,
 clariore etiam, quàm antea, fortitudinis ac patientiæ do-
 cumento: quandoquidem in ea carnificina (quæ quòd læ-
 tius, eò fuit horribilior) nò modò ligari tencriue se nò
 est passus, verùm etiam, ijs qui aderant, pauore prope-
 modum exsanguibus, ab omni prorsus querimonia ge-
 mituque se ipse continuit. Post hæc, doloribus magna iã
 ex parte mitigatis, nondum tamè gressu recuperato, nec
 pedibus ad insistendũ idoneis, interea dum iacentis cor-
 pus terrestres medici persanare conantur, eiusdem ani-
 mæ vulnera curare medicus cælestis aggreditur. Cum e-
 nim affixus lectulo Ignatius, fallèdi temporis causa pro-
 phanũ quempiam librum poposcisset ex ijs, quos antea
 perotiu lectitare consueuerat; diuino planè consilio fa-
 ctum

Atum est, nullus ut eo tempore domi liber esset censo-
 di: at verò longè meliores alij duo reperti sunt. His
 eo sermone conscripti: quorum alterius, Vita Chri-
 stianus (quo selecta virtutum exempla continerentur) se-
 ctorum flores, erat inscriptio. Ea videlicet lectio salus
 initium attulit homini. Dum enim oblatos sibi libros,
 varijs locis quasi aliud agens delibabat, sensim capere
 cepit pulchritudine eorum quae scripta repererat: atque
 adeo inter ipsam lectionem, ubi qui dicitur insigne cog-
 nouerat, subsistere, secum ipse delibabat. Quid si per ca-
 rùm hoc sancti Domini facinus, quid si hoc sancti Pa-
 tris, Deo fictus aggrediar? Neque verò, cum haec & alia
 sibi multa proponeret, res occurrebat vltima et ardua, tem-
 que difficilis, quam non perficere se posse per totam
 quadam alacritate consideret. Quae cum apud se diu
 agitasset, emergebant rursus rerum inanium volunta-
 tes, & saecularia desideria: quorum se nonnullis ad-
 manciparat, ut dum eorum vel adipiscendi rationem
 exquirat, vel potiundi spem animo concipit, plures inter-
 rim horas per imprudentiam in ea cogitatione & sus-
 hareret. Iamque priora illa propemodum excoberat,
 accensosque nuper igniculos pietatis, voluptuorum illu-
 cebat, & perniciose rerum fluxarum blandimenta re-
 stituerant; cum periclitanti seruulo diuina bonitas o-
 pem celeriter afferebat, ex eorù videlicet recordatione
 quae legerat, meliorem ei mentem, & consilia saniora sub-
 mittens, atque in hac item commentatione tandem mo-
 rabatur, donec interuentu cuiuspiam, alio morem auer-
 sumque conuerteret. Hac ille vicissitudine, & quasi
 sicut dies aliquot mirum in modum exagrarat, quae
 in eius pectore voluptas & virtus pene ex aequo certan-
 rent; contrarias in partes magna sua perturbatio de-
 strahatur, incertus animi, hancine viam, an illam,
 cum primum posset, insisteret. Veruntamen inter altera-
 nas fluctuantis animi propensiones illud intererat, quod
 blandis illis rerum fluxarum imaginibus, quamdiu pre-
 sentes obuersabantur, tamdiu titillabatur. Ignam men-
 tibus verò, succedebat illic a maris quidam ro-
 por, & offi-

por, & ægritudo, & sibi met displicentis animi tædium. At contra, præclari illi ad Christianam laudem impetus, cogitationesque de adæquanda vigilantia & sobrietate sanctorum, de votiuis peregrinationibus, de victu cultuque in primis horrido & aspero; non modo cum aderant, animum insolita quadam iucunditate mulcebant, sed in recessu quoque, tristitia subeunte nulla, securum hilaremque præstabant. Sed enim tantum hoc ille discrimen, sæculi tenebris, occæcatus adhuc, hebesque ad subtiliora hominis interni iudicia, quasi ignotum quidpiam præteribat, quoad clariore demum oborta lux, mentis aciem accuratius in eam varietatem cepit intendere; ac denique non sine admiratione quadam animaduertit, ab illis cogitationibus, ut erant inanes ipsæ, sic se ieiunum & aridum, ab his autem, velut à pabulo salutarî, lætum vegetumque discedere: liquidoque perspexit, fucata & insidiosa voluptas quantum à vero & solido gaudio & suauitate distaret. Atque hanc primam de intimis animi sensibus motibusque rationationem habuisse fertur Ignatius: ad quam ubi maior deinde rerum diuinarum vsus accessit, tantam in spirituum discretione (quæ consummata sapientiæ virtus est) solertiam atque peritiam est consecutus, ut egregia etiam illius generis præcepta in eo libro, qui Exercitiorum appellatur, posteritati reliquerit. His ergo obseruationibus, & assiduis librorum monitis è lethali animæ veterno excitatus, anteactæ vitæ peccata, & infinitam in se Dei clementiam aliquando cepit agnoscere; nec solum de mutandis in posterum moribus, verum etiam de expiandis omni ratione delictis, placandoque numine, feruè cogitare. Atque in hanc deliberationem ingressus, denuò sese ad Christi domini, sanctorumque sectanda vestigia occulto quodam instinctu acriter sentiebat impelli, & eorum præcepta, qui in se ipsi quàm maxime duri ac seueri exsisterent, artium quippe spiritualium, & Christianæ philosophiæ rudis & ignarus adhuc, omnem ferè sanctitatis & officij perfectionem in asperitate vitæ, & in volunta-

ria corporis afflictatione statuerat. quocirca iam tum agitabat animo, simul atque per valetudinem locumque dis pedibus Hierosolymam petere, ac frequentiori ratione, longoque ieiunio tantas peccatorum peccatorum suscipere, quantas videlicet ab excelso magnoque timo, salutare odiū sui, & ardens diuinę gratię promerendū studium exigebat. iamque rectis euntem sculbus, & optima quęque expetentem, longē vehementius accendit diuina visio. Etenim nocte quadam vigilanti, augustissima specie, ac beatissimo lumine fulgens MARIA uirgo vnā cum paruulo IESV, non modo se palam ostendit, verū etiam incredibili benignitate spectandam aliquamdiu prębuit: quo viso mirifice recreatus letitius, tantum repente odium fastidiumque conceperat, quę apud cęcos mortales prima putatur, ac praesertim quę cum inhonesta voluptate conuulsa sunt, et omnes rerum illarum, quā diuturno uisū uentilant, corroboratas imagines, ex hominis memoria conuulsum aspectus ille deterferit. Accessit ad hęc illud quoque non leue Dei beneficium, quod ei in omnem diem suum proprium ac stabile mansit: ut quotiescunque subleuaret cęlum oculis astra suspiceret (quod sanē sepe faceret, ac diu) mortalia cuncta illi repente sordescerent, & in xō quodam æternę patrię desiderio raperetur.

Ad Montemferratū religionis causā profectus.

Cap. III.

Niterea simul & animo & corpore concubescens, ē lectulo surgere, & intra cubiculi thalamum paulatim crura explicare, atque inopes corporis, nihilque longius ei videbatur, quam reuertere cognatione sua, & de domo patrię exire, & præterita vitę peccata quā acerrimē vindicare libenter. Sed quia nondum erat ad iter faciendum idoneus, constituit interim præclarissimas quasque Christi Domini, Sanctorumque res gestas memorię causā celebrare.

beret: atque ad id ipsum exquisiti cuiusdam nitoris & elegantia codicis comparato, quæ de virtutum exemplis præcipuè admirabatur, in cum codicem vario picturæ genere quàm compositissimis & quàm clarissimis litteris ordine referebat. Atque huic operi dū insistit ardentius, quamquam sua de instituendo nouo genere vitæ consilia mortaliū nulli aperuerat; hæc tamen tanta scribendi ac legendi assiduitas, contemptus corporis, frugalitatis amor & parcimonia, sermo quotidianus non ad vibanitatem, vel ad ambitionem, vt antea, sed ad modestiam, pietatemque compositus: hæc igitur, & alia non obscura immutati animi indicia, celeriter illum domesticis prodiderunt. In ijs Martinus Garzia frater natu maximus, qui demortuo iam pridem Bertramo in dominatu, rei que familiaris administratione successerat, suspicatus id quod erat, Ignatium vel morbi vexatione, vel eorum quæ legerat admonitione compunctum, ac peruersum vitæ prioris, nouum aliquid ac magnum moliri, atque etiam fortasse nuntium rebus humanis, velle remittere, commotus animo vehementer, hominem seuoocat, varijsque interrogationibus blandè pertentās, ad extremum per communes parentes, perque fortunas omnes obtestatur & obsecrat, videat etiam atque etiam quid agat, quò progrediatur, neu quid noui consilij capiat, quod vel ipsi munitum & exploratum ad gloriam & opes iter impediatur, vel sempiternam Loioleia familiaris dedecoris notam inurat. Ad quæ Ignatius breuiter, quò se quàm primùm à fratre expediret, satis memor fore sese respondit officij: & simul, quoniam de recuperata propemodum eius valetudine ad Naiaræ ducem nuntij venerant, in oppido finitimo, cui Nauarretum nomen est, eo tempore commorantem; veniam à fratre petijt ducis pro amicitia reuiscendi; ac per eam causam, duobus dumtaxat assumptis famulis, eques in viam se dedit, ac breui Nauarretum peruenit incolumis. Ibi ducis amicis que ita salutatis, vt arcana consiliorum suorum quàm accuratissimè tegeret, simul etiam certa pecuniarum summa in vsus pios insumpta, Barcinonem per-

tere, vt Hierosolymas inde contenderet, famuloque
 dimittere statuit, quò liberius remous arbitris in vitam
 fauere corpus, & debita vitæ licentius actæ supplet à
 femetipso posset exigere. Solus ergo per lumina ob-
 mulationem Nauarreto profectus, primùm omnium
 higionis causã celeberrimam beatæ Virginis adema-
 re decreuit, quæ in Monteferrato à monacho Benedic-
 ctinis incolitur, estque Barcinonem è Nauara pœceni-
 bus minimè deuia. Deinde reputans apud animam suã
 partim voluptates, quibus antea indullerat, partim cui
 periculosum & graue bellum, quod sibi rurtus acci-
 nis illecebris, atque ab inferioris animæ viribus imma-
 bat, omni ratione se contra domestici hostis insidias
 muniendum est arbitratus. Ergo non solum insidiam
 ex quo die Loiola discesserat, cõsuetudinem possimam
 retinuit animo, vt singulis noctibus pœnæ nomine se a-
 cerissime verberaret, sed etiam ratus nullum continentis
 presidium posse firmius inueniri, quàm Dei matris cari-
 demque Virginis perpetuæ patrocinium, recitum pœcete-
 tim illius in se elemētia ac benignitate inuocasset, cui
 maximè clientelam fidemque cõfugit, ac studio simul
 incensus illico fecit vt eidem Virgini Beatiſſimæ hęc
 reuocabili voto castitatis obstringeret. Quod voti
 animi obsequium & sacrificium pro sua inuicta voluntate
 ratum & gratum Deus ipse videtur habuisse, quod
 quidem ipsa Virgine deprecante videlicet, ex eo tempo-
 re ad extremum vsque diem Ignatius plane omni libi-
 ditinis caruit. Caterùm quo facilius omnes inuoluntate
 libidinis caruit, quàm sit periculosam & anceps, in Christiana phi-
 losophiæ curriculo sine rectore ac magistro referentem
 omittã hoc loco quod ambulãti in seruore Hispaniæ
 eos ipsos dies Ignatio contigit. Erant eo tempore in His-
 pania finibus, Maurorum multæ reliquæ, Fœderis Ca-
 ritæ superstitioni Mahometis addictos, Fœderis Ca-
 tholicus haud ita pridem è suo pepulerat regno. Erat
 igitur face quidam insidens mulo, Ignatium forte ad-
 secutus, comitem sese illi adiunxit, & nonnulla primùm
 (vt fit) de itinere sciscitantur, varijs deinde sermonebus

eò deuentum est, vt de singulari M A R I A E virginitate
 differeret quam cum nefarius ille ante partum quidem
 integram illibatamq; fuisse fateretur, à partu verò nequa
 quam; contra Ignatius ab eiusmodi errore quibuscun-
 q; poterat rationibus hominem reuocare contenderet;
 post multam altercationem magis magisque obstina-
 tus impius ille, cum oblatam sibi veritatis lucem in-
 tucri nollet, repente non sine rabie quadam subditis
 mulo calcaribus antecessit, seque celeriter ex Ignatij
 conspectu proripuit. Quo factò vehementius iriratus
 Ignatius, parum absuit quin citato gressu persequere-
 tur abeuntem, & pugione confoderet; facinus indig-
 num existimans non tam contemptum relictumque
 superbè se, quàm de summa castimonia & sanctitate Ke-
 ginæ Angelorum ausum fuisse vilissimum caput ore
 polluto detrahere: cumq; militari etiam tum spiritu re-
 ligionis officijque momenta perpenderet, sese vix pie-
 tati satisfacturum putabat, si tantas blasphemias patere-
 tur inultas, neque ab impuro dæmonis mancipio pœ-
 nas preulantis linguæ reposceret. Verùm tamen incita-
 tum iam generosi pectoris impetum retardabat suspi-
 cio latentis in tam speciosa cogitatione piaculi; metus-
 que probabilis, ne per hanc animaduersionem, & cœle-
 stem iram, & eam ipsam quam defendere conabatur,
 Virginem offenderet. Cum igitur multa secum agital-
 let, motu corporis pariter atque animo varius; ad extre-
 mum, sanè quàm præcipiti consilio statuit ad biuium
 vique procedere, vnde Maurum ex habito colloquio ad
 proximum pagum nouerat diuertisse. in eo biuiò laxa-
 ti omnino mulæ, qua vheebatur, habenis, ita de re tota
 interpretari, vt si bestia ipsa per se Mauri vestigijs insiste-
 at, non dubitaret quin accepta futura esset vltio Maie-
 stati diuinæ: sin minus, pro certo putaret, nequaquam id
 esse officij Deum, Beatamque Virginem postulare. Hac
 ille mente processit ad biuium: cumq; pagus ille, quem
 diximus, abesset diuerticulo passuum non amplius qua-
 draginta, via facili ac spatiosa; planè diuinitus factum
 est, vt spontè sua iumentū angustiore via Beatæ inonè ver-

sus iter arripere. Atque hunc in modum Ignatius in
tam graui, nullo pia ipsius studia regente periculis
thalis noxae crimen feliciter effugit, quam sapienter
de progressu ad vicum à Monteferrato haud longis
stantem, de peregrinatione Hierosolymitana, de qua
periore vita quamprimum incunda mire sollicitus, vi
totum ibi coemit ornatū, sparteos videlicet calceos, ni
larem è sacco tunicam, funemque pro baltheo, roma
lem baculum, & in vsum aquae cucurbitā. Quae omnia
vt Christi paupertatem non erubescere, & periculum re
cti verecundiam deponere paulatim alluere: subsi
pensā propalam ex ephippijs, ad montem vsque sacrum
aduxit.

Acta eius in Monteferrato. Cap. IV.

Vid simul atque peruenit, seculum ingre
sus, ac numine salutato, nihil antiquius
habuit, quam vt per sacram totius ante
ctae vite confessionem, contritus animi
sordes elueret. qua confessione in prima
fideliter atque accuratè de scriptis peccatis
cta per triduum, summa deinde cum ve
neratione ad Sacramentum altaris accessit. Conu
etiam cum eodem patre, qui sibi confitenti vultus deca
rat, omnia sua consilia cogitationesque de imitatione
Sanctorum, quae ad eam vsque diem prius necum pe
tescerat. praeterea, quicquid habuit pecuniae, totum ad
Ihu Christi domini gratiam pauperibus benigne distu
Dein silentio noctis eius, cui dies festus Angelicae lau
tationis illuxit, pretiosa vestimenta quibus erat utri
tus, quam occultissimè potuit, pannoso eisdem ex
ma plebe largitus, confestim oprato illo sacco, & ali
cer induit, ac fune praecinxit; dextro pedi, quod in reli
quijs morbi singulis etiam tum noctibus immiserat,
calceum induxit è sparto; sinistram vtrique nudam relin
quere, & capite itē nudo profus decreuit incedere. Sed
quia non ignorabat plurimos pallio tenus esse phyllo
phos,

hos, vestemque facilius multo mutari quàm mentem;
 omni ope sibi vitendum existimauit, vt illa exterioris
 amictus insignia, ad intimos animi sensus occulta qua-
 dam affinitate pertingerent, cumque accepisset in more
 positum olim fuisse, vt nobiles equites antequam in or-
 dines referrentur, in sacris edibus noctem vnã armati
 excubarent (quod in Hispania peruigilium armorum
 appellant) militarem illum ritum ad rudimenta Chri-
 stianæ perfectionis in semetipso transferre constituit.
 Igitur gladio ac pugione, quibus antea mundo merue-
 rat, et tholo suspensis, nouo instructus armorum genere,
 totam eam noctem peruigil ante aram sanctissimæ Vir-
 ginis, modò stans, modò nixus genibus, præteritorum
 vitia demissè precari, diuino cultui deuouere sese, ac
 beatam præcipuè Dei matrem intenta supplicatione
 propitiare non destitit. Atque hunc in modum Christia-
 næ militiæ nomen ex animo dedit Ignatius anno post
 Christum natum M. DXXII. quo fermè ipso tempore;
 vñ multis non sine admiratione quidem animaduert-
 tum est, Martinus Luther infamis hæresiarcha, magnis
 in Germania motibus excitatus, iussus à Carolo quinto
 Imperatore adesse Vornatiam, malè pressum ad eam diè
 ritus opinionum suarum effudit in illo conuentu pa-
 lam, sedique Apostolicæ & Catholicæ veritati nefarium
 etque impium bellum temulentus indixit: vt satis ap-
 pareret, cum maximè furiam illam contra omnia diuinã
 humana iura, legesque sacratas obarmaret Satanas;
 cum ex altera parte, præter alia militantis Ecclesiæ robo-
 rum etiam hunc ducem excitatum diuinæ prou-
 dentis nutu, quem CHRISTVS Imperator, & ipsum,
 & sectatores ipsius, obligatos religionis arctissimæ
 sacramento, ad actosque nominatim in verba
 Romani Pontificis, furori ac libidi-
 ni hæreticæ prauitatis op-
 poneret.

Ardores

Cap. V.

SACRA igitur vigilia, quemadmodum
 dicebamus, exacta, quod celeberrimum
 hominum, famamque sanctissimum
 ret Ignatius nondum cessante, pro-
 cepto monachis iumento, pedesque
 uoluto etiam tum saleis alimur
 claudicans, per summam laborem a
 Monteferrato discessit, & è via militari paulo post de-
 flexit ad oppidum Barcinonensis agri Minorum (hodie
 die Manresam vulgus appellat) nouè fere millibus pas-
 suum à Monteferrato: ubi antequam longinqua & per-
 culosa peregrinationi Hierosolymitam se commo-
 teret, sauiente praesertim Barcinone per id tempus peni-
 tentia, deuio & obseuro loco aliquandiu detineretur, &
 humilitatis Christianae, quae caritatum est parentis
 strosque virtutum, solida iacere fundamenta decreuerat.
 Interea mendicus ille, quem Ignatius profectus veni-
 mentis induerat, cum ex insolito ornatu in fermis
 cionem venisset, illic à loci magistratibus compul-
 ditur, & diuinam humanamque frustra imploratis hinc
 in vincla conijcitur. Cumque inter questionem ea
 à viro quodam nobili clam donata iururando
 maret, notasque corporis, ignarus nominis, egeret
 quiritur extemplo diligenter Ignatius. cum notum
 pareret, mittitur ad eum inlequendum festinus
 qui aegre procedentem facile consequutus, quatuor
 num cui quidpiam in Monteferrato donauerat. Ad eam
 vocem, id quod erat, suspicatus Ignatius, subdole
 aetrisque innocentis periculo, pauperi euidam redire
 ra se se pridie largitum esse confessus est: cumque
 tor porro instaret, quis tu, aut cuius / nullum
 ad ea verbum Ignatius reddidit. sed itimere capio per-
 xit tacitus, casum insontis apud se miserans, se detre-
 ipsum incusans, qui ne benefacere quidem hinc ipsius

nai benefaceret damno, vel certe discrimine, didicisset.
 Virgitur Minorellam accessit, oppidum ingressus quo
 dicebamus amictu, ad publicum infimæ plebis hospiti-
 um precario sese contulit; ibique sanctæ paupertatis ac
 penitentia studio inter egentes ac sordidos quam exle-
 quemur vitam exorsus est. Victum ostiatim precibus in-
 firmis emendicare quotidie: totam hebdomadam, ex-
 cepto die Dominico, ieiunare; in ipso cibatu simplici
 pane contentus, atque vbi sitis urgeret, aqua profluente
 somni parcissimus humo nuda cubare, auctoque suppli-
 cio, singulis diebus ter sese flagellis quam acerrimè cæ-
 dere. Ad hæc, horas quotidie septenas genibus nixus
 in oratione vocali persistere; nam eius quæ mentalis
 dicitur, vsus & consuetudinem adhuc ignorabat. Præ-
 terea sacrificio matutino; Vesperarum & Completorii
 officijs attentissima cura semper intererat obibat etiam
 octavo quoque die sacra Confessionis & Eucharistia
 mysteria. Et quoniam superioribus annis (vt diximus)
 & humanæ laudis famæque appetentior, & munditia-
 rum ornatusque fuerat studiosior: vt vitium vtriusque
 diligentia pari neglectu rependeret, natalium suorum
 generisque splendorem, ne quis illi honos haberetur,
 studiosè celare; & capillum quem pro eius sæculi mo-
 re promissum impensus comere curaque consueue-
 rat, relinquere cepit impexum & squalidum: quin et-
 iam unguis ipsos exerefcere per diuturnam incuriam
 pati: atque in hoc tam aspero, tamque horrido vitæ in-
 sumo, constanter id omne refugere, quod vllam posset
 vitæ carni delectationem aut leuamen afferre. Itaque
 cum esset decoro vultu, & egregia totius corporis fir-
 mitate; detractis paulatim viribus, omnis ille vi-
 gor acerrimi bellatoris, & forma viridis iu-
 uentæ profus elanguit.

HIVSMODI vitæ cursum abominabilis
 securus Ignatius magno animi firmo
 sine vlla offensione tenuerat, non tam
 grauiora prælia & occultas tentationes
 artes expertus, quibus incertis modis ho-
 minum ad præclara tendentium, præ-
 sertim suis viribus ipsi confidens, in
 in fraudem inducitur; cum repente quadam in obitu-
 tur species, cuius, quamuis identidem apparet, for-
 mam & figuram satis explicare non potest, multis in-
 stincta luminibus, & grato quodam splendore colorem
 quod spectrum diabolicum postea, vt dicitur, præse-
 ijisdemque ferè diebus cum se illuc & inuicem obli-
 animaduerneret, atrox illa cogitatio nec opinantem in-
 uasit: Quæ, malum, ratio te, miser, impulit, vt relictis pa-
 tria, cognatis, amicis que potentibus, pedes ac diuina
 cie deformatus tristissimo & obsoleto vestigio, vel
 stipem in triujs corrogares, vel inter infimas puberulis
 nuta quisqui has lateres inglorius? non enim tamde
 litæ honorata stipendia, dulcissimoque regali con-
 uictus, & pristinae fortunæ cultum vicinior, na
 cum tua tuique sanguinis dignitate repereres? Hæc, tra-
 lia id genus vbi animo vehementer obiecta, autem
 sensit Ignatius illico: & quâuis initio paulisper et inco-
 datione commotus, tamen vt se collegit, iam inco-
 stanter ab se reiecit ac repulit, vt vltro etiam famulatus
 quam antea, sese cœtibus atque colloquijs egestum de-
 mendicorum infereret, qua submissione vltus potius
 auctorque superbia, rursus Ignatio templum in presen-
 ti ad officia diuina celebranda, quibus mita cum ar-
 tione ac perseverantia quotidie dabat operam, vt arti-
 mus; incepti operis molem ac difficultatem in se reper-
 tauit, quali eius ærumnas & incommoda molem de-
 ceret: Hem infelix Ignati, annis vniue huiusmodi

quor aetas tua recipit, in tantis tibi laboribus, in tanta vi-
 ce asperitate degendum est: quos tu praesertim urgente
 senio, tolerare qui poteris? Tum ille fortiter, nec sine co-
 temptu: Quasi vero, inquit, mihi tu vel vnus diei spati-
 um praestare possis. Haec duo prima post conuersionem
 Ignatii de summa rerum certamina subiit: quorum v-
 troque turpiter superatus humani generis hostis, vbi se
 irruptione & aperta vi nihil proficere intelligit, longè
 diuersa bellandi ratione, dolo cuniculisque grassari con-
 siliuit. Neque abnuir Christus, pugnarum eiusmodi iu-
 stissimos arbiters: qui vt neminem supra id quod potest,
 oppugnari permittit, sic militibus suis, quos gratia diui-
 nae praesidio, & liberae voluntatis arbitrio ad omnè vir-
 tutem exercet, ne parua semel victoria per otium torpe-
 ant, nouam in dies gloriosi triumphi materiam deesse
 non patitur. Est igitur in daemone artibus, quas ad bono-
 rum perniciem assidue meditatur, illa vel pessima; vt
 quos ita videt studio virtutis ac religionis addictos, vt
 inde terrestrium vel honorum spe, vel commodorum &
 voluptatum illecebris auelli non possint, hos per speciem
 ipsiusmet honesti quod adamarunt, ad immoderatam
 mediam & carnis macerationem acrioribus incitamen-
 tis impellat, eosdemque praeteriti temporis piacula re-
 putantes, ac caelestis irae seruili metu percussos, in singu-
 la momenta misero quodam angore sollicitet id autem
 eo consilio, vt vel planè defecti viribus, per causam re-
 parandae valetudinis paulatim ad sanctorum atque ad
 agnauiam delabantur; vel assidua seupulorum agitati
 molestia, dum se ipsi calumniari non desinunt, si minus
 inertia, certè defatigatione ac lassitudine ab incepto
 consistant. cuius vtriusque cladis vtiuam ne tam multa
 nobis quotidie exempla suppeterent. Haec igitur eadem
 Ignatium quoque in discrimen adduxit. Obtinuit
 ille (quemadmodum dicebamus) ex quo sese ad Chri-
 stum adiunxit, in summa vitae austeritate perpetuam ani-
 mi tranquillitatem atque laetitiam; quam ne ex quodi-
 ana copia vilem duceret, neu suis ipse meritis per insolentiam
 adscriberet; ab ijs quas diximus, temptationibus cae-
 pit il-

pit illi pater celestis vniuersam repente subtrahere, sicut
 ut interdum cum maxime gaudens exultaret in Domi-
 no, tunc subito nulla precedente significatione, puer
 exui nudarique se omni gaudio & iucunditate vitam
 nec iam in precibus, neque in psalmis, neque in carnis
 quibus assueuerat, pietatis officijs vllam iuuantem con-
 solationem aut requiem: idque cum obsequens
 accideret, attonitus rei nouitate, animo suspensus ac mo-
 re sollicito, causas eius varietatis & immutacionis inqui-
 rere, ac dubitare apud se, recte ne confessionem in Montem-
 ferrato, quam diximus, petegisset: quod iam antea suspi-
 casset, quod ad integram criminum accusationem accu-
 neret: ac proinde num idcirco fortasse Deum ad hoc
 tum experiretur? Quæ ille dum anxius agitabat, antea
 occasione diabolus perturbandi hominem, de quo scribitur
 tu dei: endi, hanc ipsam suspicionem aque, sollicitu-
 nem instituit illi vehementer etiam atque etiam memo-
 re. Ex eo tempore tyro vanis agitari terribis, dies no-
 ctesque siccibus iungere, nullam capere pacem quærens.
 Itaque dum amissam recuperare conscientie pacem, &
 harentem visceribus pestem omni ratione conuolue-
 uellere; non satis habuit peccata vetera, quorum deuoti-
 confessione ambigebat, iterum iterumque apud sacerdotem
 tem exponere; sed etiam cuiusdam concionatoris mo-
 nitu, qui Minorella per eos dies agebat, totius vite no-
 xas, quotquot reuocare in memoriam potuit, in libe-
 lum relatas, quod ad Montemferratum antea scriptum
 quam accuratissimè rursus explicuit. Sed (quod ille
 contingit) quod sibi adiumento fore putabat, id die
 contrarium maxime, si quidem ipsa commemoratio
 rerum quas aliquando obliuisci oportuerat, fieri crederet
 si quid ipsa die mitigatum fuerat, recrudesceret. Nec
 iam tantummodo superiorum annorum delicta oc-
 cupatum animum amarissima superstitione occupa-
 bant, sed etiam presentis temporis cura pariter
 ne iniusta Christo sua essent studia, ne Dominum la-
 omnibus dictis, factis, cogitatis offenderet. Quæ
 multis iam rebus frustra tentatis, vnum dumtaxat
 currebat

crebat illi remedium, nec sanè spernè dum; vt sacerdos
 pro potestate omninò sibi posthac eiusmodi suspitioni-
 bus ac recordationibus interdiceret. Sed id ipsum con-
 silij ad eum deferre non audebat, peruersa videlicet ra-
 tiocinatione delusus, ac veritus ne sibi minus ea medi-
 cina prodesset, cuius auctor ipsemet extitisset. Inter has
 ergo curas, graui pressus molestia cum ita iaceret, vt nul-
 la iam res mitigare dolorem posse videretur; inuasit ho-
 mine atrox & saeva cogitatio, vt ad luctus miseriali-
 que finiendas è fenestra cubiculi (Dominicanorum ho-
 spitio tum fortè vtebatur) semetipse præcipitem daret.
 Quam ille cogitationem, ope diuina cum acerrimè re-
 pulsisset, subiit animum firmitas & constantia cuius-
 dam anachoritæ, quem in Patrum historia legerat, im-
 petandi gratia nescio quid quod vehementer optaret, om-
 ni cibo tam diu abstinuisse, quoad per eam abstinèn-
 tiam propitiato numine, voti compos existeret. &
 quamquam periculosa admodum ea ratio videbatur,
 metulque suberat, ne tam audaci incauto Deum irri-
 ret potius, quàm reconciliaret sibi; tamen tota re a-
 pud se diu multumque agitata, ne quid omnino inten-
 tum relinqueret, illum ipsum rigorè perseverantis in-
 die sine vlla dubitatione experiri constituit, atque ita ex-
 perit, vt nihil interea de quotidiana precatione, verberibus,
 & cætera corporis maceratione remitteret. Dies igitur
 unus, duo, tres, quatuor, nec tamen aut linqui ani-
 mo, aut molestia liberari. itaque ad septimum vsque
 diem obstinata mente ieiunium extendit, extendisset-
 que porro, ni sacerdos idem, cui sua non modò vitia,
 sed etiam bona, & intimos omnes animi recessus ac
 tenebras diuino quodam instinctu nudas & apertas
 habebat, pro imperio vetuisset eum longius pro-
 gredi, minis insuper additis, ni paruisset, illum à sa-
 cramentis Christi communionis prohibendi. hac
 tunc tam seuera denuntiatione deteritus, cibum
 sumpsit Ignatius, & illo quidem ac postero die fuit
 in quiete: tertio verò eadem illa peccata rursus
 recurrere memoria: quarum cogitationum initia
 dum

dum admittit incautius, ac species (vt fit) speciemida-
 cit, sensim in pristinos fluctus, astitusque sollicitudinem
 reuolutus, cum ex vna parte profusus in hauriendum con-
 fessionis mysterium iudicaret, ex altera vero id eodem
 modo non profuisse, verum etiam nocuisse ante ce-
 neret; ex vehementi fluctuatione tam graui radium pro-
 sentis miseriae mentem eius inuasit, non quidem vt in
 morte oppetenda, sed vt de abijcienda seculi disciplina,
 & seculi commodis repetendis magno quodam
 impetu cogitauerit. Verum in tantis tentationibus in pro-
 cellis nutanti, & in magnum adducto periculo, tempore
 portunè radius diuinæ bonitatis affulsit, cuius bene-
 ficio diabolica discussa caligine, totius reuerentis con-
 dia progressusque attentè considerans, in quibus com-
 perit, omnes illos conscientiae stimulos, vanisque sus-
 piciones, à malo spiritu fraudulenter immixtos, ac pro-
 inde sine vlla dubitatione constituit, praeterit vniuersi-
 bes, quòd ad confessionem attineret, perpetua obliuio-
 ne contere. Atque in hunc modum singulari Dei be-
 neficio, non modò infelicem illam sui calamitatis
 miseriam ac poenam euasit ipse, verum etiam alios co-
 rrandi, qui eadem aegritudine laborarent, mentem à per-
 luminum facultatem & scientiam est concessus.

Ignatij profectus in Spiritu. Cap. VII.

ISCE igitur periculis periculis ig-
 natus, ac veluti auullus ab vno ma-
 iores quotidie efficebat in sollicitu-
 tudine processus: & quò acrior ac lim-
 nior probatio fuerat, eò magis id-
 us euasit ad noua omnipotentis Dei
 charismata capienda: in quibus huius-
 lud eximium. Cum enim religionis causa atheni-
 li Apostoli extra oppidum peteret, & in ipso itinere ad
 Rubricatum amnem, qui Minorellam interuenit, con-
 stitisset; nec opinanti repente diuina quaedam obor-
 ta lux est tanta, tamque mirifica, vt momentò poenitentiam

poris nullo magistro quā plurima clarè perspexerit non solum de fidei Christianæ mysterijs, verum etiam de alijs vel subtilissimis philosophorū quæstionibus atque decretis: quasi nitidissimo quodam in speculo perspicuè cerneret ea, quæ post multam accuratamque lectionem, maximosque labores ac vigilias vix demum solēt homines intelligentia comprehendere: atq; in eo cælesti profusus intuitu, non sine summa animi voluptate diutius acquiescit. Quo tanto, tamque insigni accepto beneficio, cum ad agendas Domino gratias accessisset ad Crucem in propinquo defixam; oranti sese denuo in aëre spectum illud obiecit, de quo diximus antea, sed (quæ nimirum virtus ac potestas est Crucis) nequaquam pari splendore vel pulchritudine: itaque quod suspicatus pridem Ignatius fuerat, tum denique clarè perspexit esse de monium: eodemque deinde sæpius apparente, tantū abest vt moueretur, vt illud etiam baculo per contemptū abigeret. Atque eius fere generis per id tempus planè didicimus alia multa percepit. Quodam die, dum in dicta publica supplicatione Minorellæ religiosum agmen intravit; & Ignatius interim beatissimæ Virgini psallit, insilens gradibus templi Dominicani; subito in Deum rapta mens eius est, quasi per apposita quædam, & maxime illustria symbola, Trinitatis ipsius numen augustissimum cerneret distinctum personis, vnum essentia. Qua visione tanto gaudio est delibutus, vt neque in ipso mox agmine lacrymis & singulrui crebrò temperare valuerit, neque verò totum eum diem alia vlla de re, nisi de sanctissimo illo fidei Christianæ mysterio disputare: idque tanta similitum & exemplorum varietate & copia, vt cuncti obstupescerent. quinetiam per eos ipsos dies non dubitauit homo litterarum propemodum ignarus, librum de Trinitate conscribere quoque patuit stylo: vsque adeo cælestes typi quos diximus, in eius memoria atque intelligentia diuinas illas rerum altissimarum notiones impresserant. Ac licet antea quoque & monadem in triade, & in monade triadem sanctissimè coleret, suasque & naturæ diuinæ communiter, & se

para-

paratim singulis personis preces hymnosque perfice-
ret; ab hoc tamen raptu longè studiofior & ardentior
uafit in eodem officio pietatis; eamque laudabilem con-
tundinem ad extremum vsq; uitae retinuit, sic, ut peccata
am caperet voluptatem, & proprio quodam sensu terrenam
caelestium afficeretur, quocumque sanctissimam. Tanta
tati sacra perageret. Neque verò fuit hic finis mirabilia
visionum: siquidem rursus per significationes miras,
& mystica quaedam exempla, oblarus est eius mentis
ille rerum opifex tenuit: quas illustrationes non do-
ctriinas, ut omnino vires naturales excedant, se postea
negabat Ignatius posse verbis adumbrari, nec in capite
mi. Præterea cum sacrificio Missæ in eodem templo Do-
minicano interesset, dū à sacerdote de more solita labi-
tatis attollitur, apertissimè vidit Ignatius illam speciem Chri-
stum Deum eundem & hominem verissimè contineri.
Factum est etiam aliquando (idque ipsimet qui interfuit
re, testati sunt) ut alienatus à sensibus, à Copte uero Sab-
bati ad alterum vsque proximi Sabbati Comperit non
in altissimo quodam excessu perstitit; quia tunc
multis adstantibus qui rei totius euentu attentè specta-
bant, quasi è profundo somno excitatus, repente subleu-
oculos, Iesum perquam suauiter inuocans. aspiciens
pij quidam homines mortuum rati, utique tunc mor-
dassent, nisi contemplati omnia diligentius, ac peruen-
to corpore, latentem in eo uitam ex tenui cordis palpita-
tione sensissent. Ad hæc, intento precatum, Iesum
mel tum Christus Dominus, tum Virgo mater ostendit
quibus, & alijs id genus elementarum diuinae tabulæ in
recta fide vsque adeo confirmatus est, ut etiam à quibus
existissent Christianæ religionis monumenta, nequaquam
monia, nequaquam tamen dubitasset, ex his tantum
do quæ Deo sibi aperiente cognoras, mortem per se
sione catholice veritatis opperere. & qui paulo ante
vocalis nosset orationis usum, paucis mensuris
rum spiritualium peritiam, ac tantam Dei famulatio-
est nactus, ut quidam, eius omnia vel dicta vel facta

nosè obseruantes, in tempeſta nocte supplican-tem animam aduertunt (eueuante ſpiritu ſarcinam corporis) quatuor circiter cubitis à terra ſublimem: & quidem ex conſortio ſermonis Domini (quòd de Moyſe ſcriptum legimus) tota facie mirum in modum radiante.

De ſtudio collato ad proximos adiuuandos.

Cap. VIII.

VAE omnia, quamquam egregia atque expetenda per ſe, tamen eò pluris erant in Ignatio faciendâ, quòd magis erant cù aliorum fructu & vtilitate coniuncta. Nam in ceteris ornâmentis ac beneficijs, quæ in eum Deus plena manu cõgeſſit, illud equidem vel præcipuum duxerim, quòd in tanto perfectionis ardore non dedit illi ſpiritum ſolitudinis, animum ve vni ſibi vacantem, ſed Chriſtianæ propagandæ fidei cupidiffimũ, ac mirè ſtudioſum diuinæ gloriæ, ſalutisq; communis. Cùm igitur acta eius in Monteferrato (quamquã ea ipſe occultiffima voluerat eſſe) inſtitutione vitæ aſperitatem ac ſanctimoniam vicinis locis ſama vulgaret, ac nobilitatem viri præcipuè, rumor (reſic) etiam in maius attolleret; ingens hominũ concurſus ad eum fieri cæptus partim viſendi gratia, partim etiam conſulendi; quos ille vi omni conatu quam acerrimè ad Chriſtum adiungeret, neu ſqualor ille nimius, & continua illuuius ad ſe aduentibus terrorè incuteret; primum deponere ſordes, & externũ corporis habitum cępti aliqua ex parte componere: deinde cùm intelligeret difficilem in primis & ancipitem eſſe curationè animorũ; quòd cautius rectiusque in re tanta procederet, ope diuina ſuppliciter etiam atque etiam implorata, ſuæ cõuentionis originem, ac ſeriem, variasque tentationum procellas ac tenebras, & ſubſequutam mox tranquillitatem ac lucem, quàm accuratiſſimè ſecum expendens, ſolum ex ijs quæ partim cæleſti magiſtro dictante perſeperat, partim etiam ipſemet experiendo cognorat, de
fr

fructuosa ratione meditandi orandique, præcumbentibus
 seruationes & saluberrima præcepta concipitur quibus
 ber (vt antea dictum est) Exercitiorum spiritualium
 lo, tempore procedente deinceps ab eodem auditu
 que recognitus, & Romani Pontificis iudicio ac testi-
 monio comprobatus, ita multos omnis ætatis æque
 condinis homines, tum in eligendo genere vite, tum in
 componendis moribus, perturbationibusque solandis,
 ac præsertim in retinenda constantia salutarum, tum in
 modum iuuat, iuuatque quotidie, vt iure optimo vide-
 tur hoc non in postremis numerandū esse remediis, quæ
 diuina bonitas hac hominum ætate vel ad corrigenda
 culi vitia, vel ad renouandam veterem Ecclesie discipi-
 nam clementer adhibuit. His ergo meditationibus,
 quos ad bonam perfectæ virtutis frugem spiritaliter expo-
 niebat idoneos, paulatim, & quasi per gradus capere ex-
 colere: cæteros interim precibus monitisque, prout se
 dabat occasio, à vitiorum fœditate deterrens, acque ad
 studium æternæ beatitudinis incitans: idque eo liben-
 tius atque securius, quod communicandis illis, quæ à Do-
 mino acceperat, nihil interim sibi religionis ac spiritus
 deperire sentiret. Nec solum venientes ad se, sed etiam
 excipiebat alloquio; sed etiam inuicem inter se
 ab alijs ad prandium, minimè recusabat accedere: in-
 mirum eo consilio, vt ex re & ex tempore lingua
 casione, qui se in Dei gratiam terrenis parulis cibo
 eosdem ipse vicissim spiritualibus epulis, & opor-
 tuna quapiam adhortatione reficeret. Aspexit
 hunc fere modum adiuuante Domino per-
 multos ad arctam salutis sententiam,
 à via lata & spatiosa tra-
 duxit.

ED in eiusmodi curam dum incumbit ardentius, nec tamen interea fere quidquam de assiduitate precandi, ac de quotidiana vitæ asperitate diminuit, morbum ex ingenti labore contraxit ad eo periculosum & grauem, vt saeuiente atrociter febris proximè ad mortem accesserit. quo tempore & oppidi magistratus periculo viri permoti, publicè diuersorū illi curarum necessarijs rebus instructum: & præter aliam amicorum turbam, honestæ matronæ, que viuandæ pestilentiae causa Barcinone sese eò receperant, certatim ægrotanti assidere, & nocturnas agere excubias, perinde quasi in vnius vita salus omnium vertetur. Atque his populi officijs, ac pia sedulitate bonorum, ereptus è præsentis vitæ discrimine, in id ipsum iterum ac tertio recidit ob eam causam, quòd nondū plane confirmatis viribus (blandimenta videlicet carnis, & veteris hominis malitiæ veritus) præproperea festinatione ad pristinas occupationes corporis animique redierat: quarum pòdere oppressus, denique didicit ipse, alijsque deinde percipere solitus est, imbecilla valetudine minuendos labores, curandumque tali tempore, vt quantum de consuetis exercitationibus infirmitas demat, tantum ad Dei gloriam, & proximorum adificationem acquiritas animi, & exemplum Christianæ fortitudinis addat. Vt abbat idem etiã corpus debito somno ciboque fraudari, multis eo tempore doctus experimentis, vt moderata sobrietate vegetatur animus, sic immoderata vigilia vel inedia vires a deo frangi ac debilitari, vt mēs eam ministerio destituta, vix munere suo fungi, aut ad contemplationem rerū diuinarū possit exurgere. Vexatus igitur, vt dicebamus, diuturna & periculosa ægrotatione, demū ita conualuit, vt ex reliquis morbi dolore stomachi molestissimo subinde cruciaretur: quapropter calceos induere, & panni crassioris tunica cinerea, & capitis tegumento contra saeuitiam hyemis munire sese priorum hominū benignitate precibusque coactus est.

De illa

De inanis gloria vitio superato.
Cap. X.

ACESSIT ad illa corporis
 tantis incommoda, graus etiam
 mi cruciatus, ab importuna quadam
 inanis gloria tentatione infectus.
 Dum enim ingrauescente morbo con-
 scientiam suam diligentius excuit,
 seque ad extremum comparat morti
 agonem; subitè illi repente, se iustum esse, neque vilo
 pacto sibi de sempiterna beatitudine dubitandum. Cui
 suasioni dum resistere vi summa conatur, intelligens
 ut quisque sibi maximè placet, ita Deo maxime displi-
 cere; diuturnum & anceps intra sese certamen raris
 tentatione metuque sustinuit, ut miris modis quies-
 die torqueretur, maioremque ex offensiois diuinae
 formidine, quàm ex ipsa grassantis morbo reverentia
 inerum ac solitudinem caperet. Versabar videret
 omnes partes hominis animum dæmon callidus, Chri-
 sti permittit; & quem desperationis iaculis paulo ante
 superare nequiverat, eundem rursus nimis confide-
 tia ac vanitatis elatione supplantare & cucurte timbe-
 tur. Sed contra eiusmodi cogitationes Ignatius & in ip-
 so (ut diximus) morbo, & recuperata postmodum vani-
 tudine cum diutius dimicaret, partim agendis idcirco
 Domino gratijs, partim naturæ humanæ fragilitatem
 apud se reputando; denique diuino præsidio desolab-
 le hoc ingrati animi vitium ita debellauit; eoulsusque
 dicitur, ut postea quotiescunque salus animarum
 aut Dei gloria postularer, sua non minus bona
 quam mala sine vlla prorsus censure
 titillatione palam & ingenuè ex-
 promerit.

De profectione Hierosolymitana. Cap. XI.

NTE R hæc anni fere spatio exacto, partim spiritualiū rerum scientia instructus, partim etiam arte quadam & consuetudine regendarum animarū imbutus, cum nihil vulgare aut exigū agitaret animo, sed egregia quadam & ardua in Dei gloriam ab ipso conuersionis initio concepisset; Hierosolymam, quod iam dudum habebat in votis, petere omnino constituit, non tam vt Christi Domini sacratissima incunabula cerneret (iam etsi id ipsum vehementer optabat) quam vt in conuertendis ad Euangelij lucem infidelibus qui ea tenebant loca; vel operæ pretium faceret, vel certe martij palmam, cuius avidissimus erat, acquireret. Sed hoc suum de prædicando Euangelio consilium, vitandæ scilicet humanæ laudis causa, nemini prorsus aperiebat: peregrinationis verò propositum, cum necessitati amicis patefecisset, multi primùm id ei multis rationibus dissuadere, obtestari etiam & orare ne populum ab se nuper è somno vitiorum excitatum ad ludia virtutis pietatisque, repente desereret, neu se ipse, affecta præsertim valetudine, itinere tam longinquo, ac tam periculoso committeret. deinde cum nec precibus, nec suasionibus cum de sententia detinerere possent, instare saltem & vrgere, ne in comitatus ab ipso; multa posse in tam remotis ignotisque sibi regionibus, ac tanta rerum humanarum varietate contingere, quæ præsentem cuiuspiam fidelis opem solatiumque requirerent. Omnino probabilis videbantur afferre, & humano iudicio rem æstimantibus, etiam necessaria nec verò deerat homines impigri, peritij; linguarū, qui sese illi comites laboris ac periculorū libenter offerrent. Verū Ignatius, qua erat animi altitudine, in cælum semper intētus, atque à diuina prouidentia vsquaquaq; pendere mirabiliter cupiens, amicis omnia sua in cunctis adia profitentibus ita remisit, vt diceret, in præcipuis homi-

hominis Christiani virtutibus, non modo fidem beatitudinem esse, verum etiam spem. Eius porro comitate gratia, certum sibi esse non modo sine viatico, sed etiam sine comite iter id ingredi; quod clare perspicere, quia lilia multa possunt homini accidere, peregrinanti praesertim, sibi quidpiam euenisset, fieri non potest, cum saltem ex parte comitis praesidio fidei; comitatus praesidio quidquid in eo spei locasset, id vix; ex ea detractione iri fiducia, quam totam in vno Deo clementissimo parente ac rectore vellet esse repositam.

Nauigat in Italiam. Cap. XII.

HA Cigitur mēte sub initium anni MDXXIII. magno omnium dolore Minoris profectus venit Barcinonem, vt in Italiam ex eo loco traiceret. cumque peto opportune paratam sibi nauem offendisset, egit cum nauarcho suppliciter, vt se mendicum egentemque gratis aduocaret, ut portare ne grauaretur. cui nauulum quidem huiusmodi sursum promisit; ea tamen conditione, vt nauticus saltem panis, quod erat necessarium, secum inferret. Exspectans cum vehementer angeretur Ignatius, quid remediae sibi copiam quamuis exiguam, cerneret magis, quam quam sibi summam proposuerat, legibus aduersariis, multas anxialisque cogitationes totam rem, demum committere statuit arbitrio sacerdotis, quem sibi paucos diebus Barcinone, tum suae conscientiae iudicem, ut interpretem diuinæ voluntatis elegerat. Ille re cogitatio natio respondit, aqua postulare nauarcho: per se non resistendum esse, nec verò timendum, ne si cetera tam vilia praesertim ac necessaria, sibi parauerit, quam quidam idcirco contra consilium perfecta paupertate committat. Tum Ignatius quamquam soluto vno consilio ne animo, iam en partim sacerdotis impulsione, etiam metu occasionis eius amittenda; emensura de inore pecunia, panes in nauem imposuit, & ne quid praeterea secum inferret, paucos qui superfluae nauis

reliquit in ipso littore: deinde solutis anchoris die quinta
 Caietam non minus periculosa quam celeri navigatione
 delatus, ita omnia pedibus iter intendit. ac prima nocte
 diuertit ad villam militibus refertam; quibus nefaria
 quaedam ac turpia molientibus, tanto animi ardore ac
 vociferatione se obiecit, ut illi partim verborum ponde
 re, partim constantiâ miraculo obstupefacti, à flagitio
 conatu destiterint. Inde laboribus maximis, cum sa
 uerè per eos dies pestilètia luridus ipse ac macilentus, te
 nis fere arque oppidis arceretur, denique in vrbein Ro
 manam haud ita acriter custoditam, lassitudine ac fame
 pene confectus introijt ipso Dominico die Palmarum.
 cumque venerabundus religiosissima quaque loca obij
 set, Adriani VI. Pont. Max. pedes exoscularur. Mox parâ
 ti Venetias ire, ut in Palaëstinam inde transmitteret; rur
 sum Hispani amici nonnulli, qui Romæ eo ipso tempo
 re versabantur, profectiōnem dissuasere cum alijs ratio
 nibus, tum præcipuè navigationis longæ & infestæ peri
 culis proponēdis: quippe cum paulo ante per sum mum
 nominis Christiani æquè damnum ac dedecus, Turca
 Rhodum insulam expugnasset, quo nuntio videlicet
 omnis Italia cohorrerat. Sed cum Ignatius ab institu
 ta peregrinatione nullo terrore posset abduci; illud sal
 tem hortari & orare institerunt, ne se daret in iter eius
 modi sine pecunia, tum in alios usus necessaria, tum vei
 que ad nautum pro transmissione soluendum. nam ve
 Venetias emendicato victu peruenisset, quæ deinde ra
 tio, quæ spes homini externo & ignoto foret, in tam re
 motas regiones traiectum nanciscendi gratuitum? Pro
 inde recte amicæque suadentibus ne resisteret, iuuarit
 que se in Christi gratiam aliquo saltē viatico parere
 tur. Cum hæc, & alia eiusmodi assuerantes pariter ac
 implerantes ingererent; sæpius eadem iterando, cunctan
 tes, ac tergiversantem denique perpulerunt, ut in ipso
 accessu aureos aliquot nummos acciperet. quo ille sub
 lecto oneratus verius quam instructus, non multum pro
 ficerat viæ, cum rem totam attentè contemplans, se
 ne ipse accusans grauitè, quòd de fiducia diuina hu
 mano

mano metu se deiici, fixumque paupertatis propo-
 oblato auro passus esset infringi; parum absumit o-
 mnem pecuniam illico indignabundus abiicit, sed
 quia id prodigum, ac Deo ingratum fore videtur lo-
 creuit certe in obuios pauperes paulatim infun-
 quod cum alacriter praestitisset, breui & nimis om-
 bus vacuus, & stimulis conscientiae liber cauit. Pro-
 gentem porro Venetias, eadem quae supra memoravi-
 mus incommoda & difficultates itinere pariter ve-
 xarunt. Sauebat etiam tum locis aliquot fordibus a-
 que contagio; dispositique custodes aditus oppidorum
 assidue turbantur. Ignatium vero ex ipso corporis la-
 bitu vel in summa caliditate temperie metuens. Oblin-
 rat squalore vestis, & horrida, color exanguis, cauum
 macie caput, conditi introitus oculi, & inanes sin-
 cium sinus, quocirca fiebat, non solum ut exclusus
 diuersorij omnibus pernoctare saepe cogitur in po-
 blico, sed etiam ut pallore & macie percipitur, re-
 gentemque, praetercuntes aliquando nonnulli ter-
 monstrum quoddam aut triste simulacrum terrenti.
 Ipse vero linguae impetitus, ignarus itinerum, cum
 praefatigatione saepe deficeret; ad Follinam emen-
 Clodiam Deo adiuuante peruenit, quo ex corpore
 breuis & quotidianus Venetias traiectus est. Hi
 tior factus a viatoribus, obseruari Venetis omnia di-
 ligentissimè, & e suspectis praesertim regibus venen-
 tes accessu prohiberi; flexit inde itinere terrestri Italiam
 um, quorumdam consilium sequutus, qui idiplum pe-
 rium metuentes, faciliorem sibi ex ea urbe Venetiam
 transitum fore sperabant: iidemque Ignatium solus
 etum sibi comitem, praefat imbecillitate haud ita requi-
 tem gradus, in campis circumpadanis repente detine-
 unt, vnus ope Christi subnixum: qui sane pro sua in-
 nita clementia laboranti seruulo in tanta solitudine tri-
 nime defuit, sed proxima nocte sese illi, quomodo-
 dum antea saepe fecerat, visendum obtulit: quod
 que mirifice, intra ipsa Patavina micena primam, de-
 inde Venetias sine vilo errore aut difficultate peruenit.

nemō quippe ex Parauinis custodibus ad portas, nemo
 ex Venetis exploratoribus ad insulas frequentiores ap-
 propinquantē (cū nauim ingressi de more singulos ve-
 ctiores diligenter excuterent) Ignatium nulla munitū va-
 letudinis tessera, ne appellauit quidē mirantibus, cogni-
 ta postmodū re, Clodianis desertoribus illis; quibus per-
 adulterata videlicet symbola introitus in urbē utraq̃
 non sine magna vel sollicitudine, vel contentione patue-
 rat. Venetiarū urbis, in recessu intimo sinus Adriatici, ea
 regio ac situs est, vt leniter stagnantes ex alto aqua illā
 ex omni parte circumluant, ea in clytē urbi & ad merces
 copiaque inuehendās opportuna receptacula, & contra
 hostiles incurfus munimenta firmissima sunt. Ex ijs por-
 tu & fluarijs, maiores minoresque euripi totam urbē in-
 tercurantes, varijs mandris ac flexibus ita distinguūt,
 vt quot in partes pedibus, in totidē fere mari aditus sit.
 regio sanē vel artis, vel naturæ miraculo. Inde vicorū,
 culinarū, ac pontiū ingēs numerus: vt qui diutius ibi ver-
 sati non sunt, viarū locorumque modo varietate, modo
 similitudine sepe fallantur. Sed contra eiusmodi ambu-
 gēs, certū paratumque remedium est maxima multitu-
 do cymarū, que vsquequaq; dispersę, nominatim ad o-
 mnia & publica & priuata loca quęlibet haud ita magna
 mercede traiciāt. Ignatius nauī Parauina, ex ijs que per
 Medoaetū flumē assidue cōmeant, in area Marciana sub
 noctem expositus, cū neq; vias ad publica xenodochia
 posset, nec portitori conducendo suppetere nummis
 illuētus longo iam vsu malē cubare, sub porticu Procu-
 ratoria, quā appellant, intendentibus iam se tenebris, va-
 rium opificis cuiusdam fulcrum elegit, in quo fessos ar-
 tus vicumque reficeret. Tenebat fama, litterisque multorū
 est memoria traditum, dum ille ibi noctem exigit, vici-
 num senatorem M. Antonium Triuisanum (quem ipsū
 multo deinde post, eiusdem ciuitatis principē vidimus)
 celesti voce excitatum, increpitumq; quod in multa ve-
 luti mollique strato decūberet ipse, cū interim Dei fa-
 uulus peregrinus non longe à vestibulo illius ædiū iace-
 re in publico pauper, & omni humana ope ac solatio de-

stitutus. itaque ingenti metu & horrore perfusum pedilijisse confestim, & quæsitum diligenter Ignatium cepisse perhonorificè. Sed ille postmodum cum in amantissimum Cantabrum incidisset, à lautiore hospinio seorsum familiariter transfudit.

Nauigat in Palestinam. Cap. XIII.

BI cum aliquandiu moraretur in omnem nauigandi occasionem incertus; ecce tibi nouæ amicorum paginæ (quos illi vbiuis breui cœciliaber cognita viri virtus atque modestia) eorum varijs terroribus ab infinita peregrinatione reuocare conantium, quibus ille, Deo fretus, ita resistebat, vt diceret, pro certo habere se, vt cætera cuncta deficerent, vel vna solimodo tabula quod cupiebat vtrique peruenturum. Nec cum felicitatis diuinæ fiducia. Cum enim eo anno formidabile Turcarum, vt diximus, solito minor esset in ludæam peregrinantium numerus, & quotquot erant, simul et ignes paulo ante soluisserent; desperata iam à cæcitate, Ignatius repente sit certior, nauem in Cyprum parat. Pertricio Veneto, prætori eiusdem insulæ delinquenti, cuiusque inde non ignoraret breuem atque facilem esse iectum in Palestinam; nullo adhibito deprecatore, cum tamen multi nec aspersioni suppetere, ad Venetum Duce[m] Andream Gritum adijt ipsemet, insigni munus humanitate quam prudentia principem ac Deum uente facile ab eodem impetrauit, vt gratis in Cyprum vsque deueheretur. Sed interea dum prætori orationem nauis, in febrem Ignatius incidit, factum elimitus et probandæ scilicet eius cõstantiæ causa, vt quo de plethma cum hauserat, eo ipso nauis signum profectus ostenderint. qua re minime conturbatus Ignatius veniam petiit ab hospite; qui pertinaciter ipsum etiam atque etiam iam retinere conatus, cum nihil omnino profectus, consultatur medicus. ille vero sine cunctatione respon-

det, hominem ad interitum ruere. Attamen Ignatius
 nihilo magis immutatus, & cælestis nimirum medici
 ductū sequutus, felici sanè consilio (quòd tamen admi-
 randum potius, quàm imitandum alijs duxerim) fluctu-
 ante etiam tum in stomacho potione conscendit; fa-
 ctumque est Dei beneficio, vt ora soluta, inter nauigan-
 dum, ex ipsa maris agitatione tantam vim pestiferi ac vi-
 tiosi humoris euomeret, vt morbo planè leuatum sese
 celeriter senserit. Recuperata valetudine institit suo mo-
 re, quoscunque poterat factis dictisque ad virtutem &
 pietatem adhortari. cumque in eadem nauì per summā
 impudentiam committi grauiam quædam flagitia com-
 perisset, non dubitauit apertum dedecus detestari pa-
 lli; & impuros illos homines tanta orationis acrimonia
 reprehendere, vt ij facta cum nautis coniuratione mole-
 stum sibi monitorem in deserta quadam insula expose-
 re, atque ab suo conspectu & consuetudine procul amo-
 uere decreuerint. quam rem odorati è vectoribus qui-
 dam Hispani ad Ignatium pro amicitia detulere, suaden-
 tes etiam atque etiam, vt in loquendo cautior esset, sibi-
 que consuleret. sed ille nihilominus turpiter peccantes
 obiurgare perrexit, diuinæ prouidentie ope subnixus:
 cuius beneficio factum est, vt ad insulam sceleri destina-
 tam appropinquantes nauæ, aduerso repente vento re-
 iecti, volentes nolentes Ignatium in Cyprum vsque per-
 uerint: vbi cum stare ad salinas peregrinam nauem,
 de qua supra diximus, audisset; illuc itinere terrestri se-
 contulit: in eamque gratis admissus, nihilo plus viatici
 secum intulit, quàm in priores intulerat, Christo vno
 videlicet fretus, qui tota illa nauigatione sese il-
 li non semel ostendit; eumque magnopere
 confirmauit; ac denique incolumem
 ad portum Palæstinæ per-
 duxit.

Palæstinae loca sancta perlustrat. Cap. XII.

INDE cum cætera peregrinatione
 progressus, ut ad conspectum
 tiffimæ urbis est ventum, incredibilis
 ex ipso illius intuitu cepit animo ve-
 luptatem; ac deinceps paucis com-
 ratu, partim etiã solus, loca illa Chri-
 sti Domini, MARIAE virginis, & A-
 postolorum nobilitata vestigijs, eximio quodam
 fructu venerabundus haud semel obijt: modo in
 quondam templi reliquias, modo sepulchra Prophe-
 tarum intuens: hic nascentis & vagientis illic doctri-
 miracula patrantis filij Dei monumenta considerat.
 Vbi verò ad loca eiusdem acerbissimis peris religio-
 & morientis in cruce sanguine consecrata, ac ad de-
 fundi sepulchrum accederet; effusus in lacrymas, iun-
 pia oscula imprimere, immortales agere Domino grati-
 as, incredibili quadam spiritus dulcedine & suavitate
 compleri. Ad hæc, antiquum beatissime Virginis domi-
 cilium, itemque locum instituto primum sacrosancti
 mysterio, & sancti Spiritus aduentu memorandam Ec-
 clia eiusmodi quàm plurima, quæ per totum donde traie-
 ret, à mystagogo quàm accuratissime adesse. Erat igi-
 natio iam diu deliberatum, ut diximus, in angustis illis
 ludææ sedibus pedem figere, atque ad conuersionem ad
 Euangelij lucem infidelis toto pectore incidere: quod
 non reperiret vel ubi sanctius in terris vitam degeret,
 in quo munere fructuosius operam collocaret. Non
 plurimis iam experimentis diuinæ bonitatis coeque,
 & in diem paruoque viuere assuetum, rerum que ad
 pus pertinent, habebat cura vlla sollicitum. Id vero
 borabat vnum fragilitatis humanæ videlicet conuul-
 ne spiritui quotidie deficienti, & noxarum hostis ali-
 quas contrahenti, opportuna sacrae poenitentiae alimen-
 ta, & cælestis panis alimenta decissent. Quam ad rem ob-
 necum ratus ministerium fratrum è Franciscana fami-
 lia, qui loca illa religiosa tuentur, & peregrinos adire-

etibus præstò solent esse; adit ille ad custodem cœno-
 nobij, ac litteras ei, quas ex Italia commendatitias attu-
 lera, reddidit; & quòd ad conuersionem infidelium atti-
 neret, nihil ei suorum consiliorum impertit; voluntatem
 verò suam in eisdem sedibus commorandi habitandi-
 que demonstrat: rogat proinde, vt se fratres dumtaxat
 recto recipiant, sibi que Confessionis & Eucharistiæ sa-
 cramenta ministrent; se, quæ ad victum cultumque spe-
 dent, nullo prorsus eorum incommodo curaturum.
 Custos, partim commendatione amicorum, partim po-
 stulati moderatione permotus, bene sperare iubet Ig-
 natium, ita tamen, vt rem in aduentum Prouincialis
 Ministri differret, qui per eos dies in Bethleem oppido
 versabatur. nec dubitauit Ignatius quin æquè facilem
 Prouincialem esset habiturus, atque custodè habuerat.
 itaque cum reditus iam peregrinorum instaret, litteras
 ad amicos in Occidentem scribere aggressus est, quibus
 eos de suo statu faceret certiorem. Cum igitur maximè
 scriberet, quòd in posterum diem peregrinis erat indi-
 cta profectio; ecce tibi à custode nuntius, adesse Prouin-
 cialem, & Ignatium accersere; ad quem bonæ spei ple-
 nus cum exemplo adijisset, collaudat ille primò piã ho-
 minis voluntatem; sed re apud se diligentius deliberata,
 videri sibi ait satius, vt recedat; idque cum alias ob caus-
 as, tum verò quòd ante id tempus nonnulli eodem stu-
 dio accensi, dum securius vagantur, à Turcis excepti, vel
 miserè periissent, vel certè in acerbæ seruitutis calamita-
 tem incidissent, quos deinde propter officium ac vicini-
 tatem Franciscani fratres non sine magno cœnobij de-
 trimento redimere cogebantur. proinde se in diem in-
 sequentè cum cæteris peregrinis ad iter accingeret. Ad
 que cum ita respõdisset Ignatius, vt sibi certum fixumque
 esse affirmaret, Hierosolymis omnino restare; simulque
 modestè significaret, se, quãuis aliter sentiente Prouincia
 nequaquã, nisi aliqua oblata religione, à proposito rece-
 sarum: tum ille potestatè se à summo Pontifice habere
 subiunxit factis interdicendi si quis inuito se ibi dè rema-
 necconatus esset: iamque potestatis eius diploma pferre
 parat

paranti, confestim Ignatius, vt omnia ecclesiastica
 & imperia valde reuereretur, nihil proloquio
 spondit, credere se quae diceret; & quoniam in
 dicto audientem fore. Dum igitur ad hospitium
 morerens, vt se ad reditum compareret, illam
 repente cupiditas montis Oliueti illius ecclesiasticis
 scendi, quo in summo cernuntur adhuc 1837 Christi
 ascendentis in caelum expressa vestigia: ac quae sunt
 in tantis temporis angustijs impedimento libere, et
 nemini patefacta, & (quod periculosus est) nullo pro-
 pter inopiam Turca secum adhibito ex ipsa monte
 conducti peregrinis in ea regione praesidio laetantibus
 montem excurrit: cumque a custodibus non admitti-
 retur, cultellum è calamaria theca detractum mercedis
 loco ijs dedit, sacri montis cacumen fabrorum, & de-
 uinorum pedum notas multa cum praecedenti gregi
 dio veneratus, ad Bethphage properauit: ubi iam longè
 la curiosè perlustrat, subiit illius animum libere, minime
 diligenter in Oliueti fastigio sese animaduertit, vix
 ex caeli plaga dextrum, vtra sinistrum esset Christi vesti-
 gium: qua dubitatione quasi quibusdam calaribus
 citatus, illicò ad montem recurrit, adnoctante
 tis oculis vel minutissima quaeque sic, vticos in polo-
 rum dubitationi non esset: vsque adeo incapabile fuit
 sacrosancta illa redemptionis humanae moenia, do-
 cunabula Christianae religionis penitus eius cognoscere
 cognoscèdi recolendiq; mentem eius inuolant. cum
 cum abesset diutius, nec in turba peregrinorum
 ad Franciscanos defertur desiderari ex eo nomen Ignati-
 um. Franciscani suspicati id quod erat, ac verum
 eam solitudinem Ignatius in aliquod vitæ vel
 discrimen incurreret; Armenium quendam in
 bio ministrantem, ad illum perquirendum colorem
 tunt, qui descendenti ex Oliueto commoda
 factus obuiam, fuisse primum, ac truci vultu
 nitari, a c temeritate asperè admodum increpanda
 de immissa manu & brachio ferocius apprehensum,
 giuicis forium trahere minime sanè renitentem,

iam nouo cœlestis gaudij rore perfusum, quòd inter eas contumelias Christum sibi præsentem, & vsque ad hospitium præcuntem, incredibili quodam genere consolationis aspiceret.

In Hispaniam redit. Cap. XV.

Tigitur postera dies illuxit, Icum reliquo peregrinorum agmine Ignatius abiit præ desiderio tristor, & relictam prouinciam sine fine respiciens: nec tamen, quoniam præsentem necessitate victus, inde recederet, de muniendo in posterum sibi quandoque reditu ac mansionem desperans. Cumque primo traicctu Cyprum tenuisset in columis, tres ibi onerarias in Italiam paratas ostendit: quarum vna erat Veneti mercatoris, maxima, & omnibus rebus instructa; altera minor, sed bene firma, Turcarum: tertia Christianorum, parua, & malè cõpacta. Ac cæteri peregrini, quòd tempus erat hybernum, & obnoxium tempestatibus, pro se quisque tendere, ac certa mercede pacisci, vt in primam ascenderent: cumque Ignatius propter egestatem a nauarcho repudiaretur, idem illum enixè precari, vt hominem sibi notum, probum, atque adeo sanctum ne recusaret admittere. quibus ille non minus amarè quàm ineptè facetus: Atqui sancto, nihil opus est (inquit) nauis, calcabit æquora multorum exemplo, neque vnquam exorari se passus est: sed magno ei sterit cauillus, & contumacia. Cum enim Ignatius inde per contemptum exclusus, facillè obtinisset ipsam depreceatoribus, vt in illam debilem gratis admitteretur: cumque simul omnia nauigia vento secundo soluissent; repente eoritur atrox adeo ac sæua tempestas, vt Turcica nauis in omnium conspectu miserandam in modum fluctibus hausta, nullo prorsus euadere perierit; Veneta verò in scopulos illisa naufragium fecerit, saluis tamen hominibus: tertia tantum, qua uerbatur Ignatius, minimè valida, uentis ac fluctibus diu

¶ § multum

multumque agitata, altero denique mense in Anbrin,
laccra ac valde fessa peruenit: quo ex loco ipse
Venetias petijt, tam longa & periculosa nauigatione
re vexatus. Etenim studio paupertatis, que fuit illi
per omnibus commodis & emolumentis antiquioribus
dis eruribus, hyeme saeuiente conscendens, semota
bus tantum è tela, concisaque ad humeros spoliata,
seisili tunica breuiore semiamictus, cum è caelo densa
caderet nix, ac tristi gelu cuncta inhorretorem: neque
ad has caeli iniurias accedebant quotidiana vitæ di-
mina, vigiliaque, & cætera maris incommoda: quibus
ille pæne confectus cum Venetias peruenisset, Ie-
nuario mense anni M D XXIV. ab hospite Canabico
clementer acceptus, nummisque aliquot ad iter facien-
dum, atque ad fouendum stomachum nullo fignat
languentem panni quodam frusto donatus, Petrus
uenit. ibi maximum vrbs templum ingressus, cum reli-
giosè numen adoraret, mendicus quidam exis quo lace-
rum ædium vestibula conterunt, precationis appetit
intentum intuitus, confestim ad illum accedens, manu
que ad stipem porrigit supplex: cui cum Ignatius eura
quã habebat pecunia, nummulum hilari vultu dedisset,
atque is (vt fit) rem ad cæteros pauperes distribuisset,
aliisque deinceps ad Ignatium accurrerent: quos ille cum
se per Christum obsecrantes frustrari fas esse videret,
à minoribus nummis ad maiores paulatim profecta
breui totam crumenam ita penitus exhauri, vt illis
inde ad cibum illo die capiendum ostiatim emendicari
neceffe fuerit, quam rem pauperes iidem mox contem-
pserunt, & maxima quadam admiratione correspondentibus
sanctum illicò exclamant, quibus plausibus vultuque
nequaquam inflatus ipse, cum vno bonæ castitatis
testimonio niteretur, Genuam inde sine vlla cõmuni-
profectus est. Graue per id tẽpus inter Christianos Galie
vigebat bellum; & præcipua queque Cisalpinæ Galie
loca, vel Hispanicis, vel Gallicis perfidijs tenebantur:
que ob id ipsum valde infesta cædibus ac atrocibus
necra esse cõstaret; admonitus à bonis quibusdam
Ignatius

Ignatius est, ut per occultos tramites à via regia declina-
ret, ni cum ingenti vitæ periculo in manus militū veller
incidere. At ille, quem ardens odium sui, & amor imi-
tandæ Christi patientiæ intrepidū redderet, rectà nihil
ominus ire perrexit. neque ita multum viæ processerat,
cum ad oppidum nescio quod in stationes circūfidenti-
um Hispanorū incurrit, qui tam periculoso ac suspicioso
tempore exploratorē sine dubio rati, comprehensum Ig-
natium, & in domunculam quādam seductū, blandè pri-
mam interrogant; deinde omni vestimento, & ipsis de-
niq; calcis ferociter exuūt, singulas partes proteruè si-
mul & curiosè pertractant, numquid ad obfessos vel nū-
mū, vel litterarum afferat, diligenter exquirunt. cum ni-
hil eorum quæ putauerant, neque percunctando elice-
rent, neque perferutando inuenirent; ira cōmoti: Atqui
se Præfecto sistemus, inquit, & confessionem quam
pernaciter suppressis, exprimemus: cum nihil recufaret
Ignatius, ac tantum modo peteret, ut sua se tunica testū
incedere paterentur; illi verò, ludibrii & ignominia
caussa brachatum per media castra vulgo inspectante at-
que iridente perducunt. quam ille tam insignem con-
tumeliam excepit ac subiit alacer, cum alijs nominibus,
num præcipuè quòd interea sibi species quædam est ob-
iecta Christi Domini, cum à Pilato per mediam urbem
ad Herodis tribunalia missus esset, ab eo per summam
austariam atque indignitatem spreti & illusi; & vniuerso
iridente ac sibilante populo, per hominum ora semel
atque iterumque traducti: cuius opprobrii se quoque fa-
ctum esse vtrumque participem, mirificè lætabatur: sed
ubi ad Præfecti diuersorium appropinquauit, repentino
quodam timore perfusus, cepit subito cogitare apud
quonam modo ipsum alloqueretur. Etenim Igna-
tus, quòd olim in regia, sermonis flosculos & verbo-
rum elegantiam nimium studiosè captasset, ad eam
semitam expiandam, consultò post conuersionem in-
tererat rudi & agresti sermone cū ipsis quoq; dynastijs
& principibus agere; & quò magis vulgò contemneret,
omne liberalioris educationis & nobilitatis in-
dicium

dicium studiosè celare, tum igitur subijci illius animo,
 expediretne tali tempore quidpiam de suscepienda
 tate, seu rusticitate deponere. Sed cum rem totam ac-
 ratius intuens, ab humano timore profectum ac-
 uertisset, vsq; adeo in semetipsum animo ceteras et
 nulla habita ratione periculi, non modo mensura con-
 tudine, ad orationis lenocinia non delectandis, sed ni-
 lum profus neque gestus, neque verborum honorem
 habere Praefecto decreuerit. Quae res cuiuspiam formae et
 meritis potius, quam consilij videatur esse. Quae
 feruorum Dei, praesertim in ipso seruire peruenit. Et
 eta vel dicta, ad communem sensum ac normam ex-
 genda non sunt. Cum igitur coram illo staret, ut
 seminudus & squalidus, ne aperto quidem capite, o-
 los humi defigit. multa ac varia seiscitanti, nullum con-
 nino reddit vocem. tantum ad illam intus agitorem
 Es ne speculator? nõ esse, respondit; si quae de eam cau-
 sam, ne si nihil contradixisset, silentio ipse, quod au-
 rem affirmasse, & merito quaesitorem in tam periculis
 efferasse videretur. Tum ille insanum rursus legem
 acriter milites increpat, quod in conspectum sui magis
 bene cognita re, dementem ad duxerint; & simul obige-
 te hunc, inquit, liberum quem dimittere, qui respectu
 ne magis magisque irritati, cum aduersus Ducem hunc
 re non auderent, sui doloris poenas ab inuicem legem
 repetunt. nec modò iurgia & probra certum in-
 re, sed etiam impetu facto, pugnis, cubitis, calcibus
 minis latera faciemque contundere, mirabilliter
 so verberum dolore lætantis, quod aliquid inuicem
 ad Christi exemplum perpeti contigisset. Cuius
 berando & conuiciando fessi denique desolati, in-
 ratus alius quidam miles excepit exanimem, ac rursus
 boque recreatum insequenti luce tutum ad imperium
 Sed antequam Genuam accederet, rursus in terra Gal-
 lorum incidit, verum euentu admodum alio. In-
 dem Dux, ut cum in Guipuzcoa natum audiret. Val-
 co ipse eidem regioni finitimus, quasi populatorem
 elementer agnouit, ac benignè tractari & multum
 rursus

ossium postridie dimisit incolumem. Inde cum Ge-
 nuam peruenisset, Rhotericum Portundum ibi of-
 fendit Cantabrum, Hispaniensi, classi præpositum,
 in Fernandi quodam regia sibi notum; cuius beneficio
 dum Barcinonē traicitur, nihilo pacatiori vsus est ma-
 ri, quàm terra paulo ante vsus fuerat. Etenim à piratis
 conpsecta nauis, qui valida per eos dies classe infestum
 habebant mare Ligusticum, ingenti nauarum labore
 metuque manus insectantium effugit.

Barcinone ad studia litterarum aggreditur.

Cap. XVI.

Hnterea Ignatium Hierosolymitana commo-
 ratione prohibitum, grauis coquebat cura,
 quid ageret, quodnam potissimum vitæ ge-
 nus eligeret. ac multa secum agitati venerat
 illi dudum in mentem, cœnobium aliquod
 ingredi maximè dissolutum, vt ibi, dum lapsam religio-
 nis disciplinam, & verbo & exemplo conatur ad veterū
 instituta redigere; & cæteris aliqua re prodesset, & ipse in
 terra quod necessariò futurū videbat ab ijs qui restrin-
 gere nollent, multa pro Christi nomine pateretur. Sed in-
 terius num id maximè ad Dei gloriam pertineret, quam
 videlicet vnam in omni actione spectare consueuerat;
 multa ac diligenti præce & ieiunio explorat numinis vo-
 cantarem: ac diu perplexus, in eam denique mentem se-
 ducitur nitus plane sensit impelli, vt sine dubitatione sta-
 neret, primum operam suam, qualis qualis esset, ne qua-
 tuam iutra vnus familiæ cancellos includere: deinde,
 quo la tius pateret vtilitas ac fructus animorum, eiusdē
 consilij ac propositi idoneos aliquot adlegere socios at-
 que adiutores: postremò, vt sine hominum admiratio-
 neretari in adiuuandis hominibus posset, ad Sæcti Spi-
 ritus vnctionem, doctrinæ quoque subsidium, ac litterarum
 cognitionem adiungere, præsertim quod ea com-
 mendantione facultatem etiam repetendæ atque obtinen-
 dæ Hie-

da Hierosolymitanae provinciae (cuius illi cum verbis
 in pectore) facile se ab ecclesiasticis magistratibus
 quando impetraturum sperabat. Et quidem quodlibet
 terarum studia pertinet, cum nodum intelligere non
 illa sibi totum hominem fere vindicent, nisi polle-
 terim se animis quoque adiuuandis vacat, Minus
 fam ad gregem illū suum reuerti decreuit, nisi & spō-
 sa in hominum mentibus pietatis virtutesque humanae
 bonam frugem perducere, & Cisterciensis caelam
 monachi, spectata sanctitatis ac doctrinae vi, tan con-
 suetudine perfrui, tum industria eruditi magnoque ce-
 piebat. Sed cum illum, contra quam putabat, deorsum
 reperisset; Barcinonem sibi studiorum idcirco sibi
 purauit fore, propter eam maxime causam, quod cum
 paupertatem perpetuū colere, nihilque ad domo sua &
 cognatis accipere decreuisset; in ea vixit, ubi habebat
 spirituali necessitudine sibi conuenientia, ut Arce-
 balum quendam peritum; ut locis ac temporibus illis
 ludimagistrum; & Elisabetham Rosellam primariam
 foeminam, quorum alter operam illi gratiam in socie-
 do, altera in quotidianos vsus quidquid oportebat ho-
 nignè detulerat. Vt igitur Barcinonem exiit, sicque
 Ardebalō dedit in disciplinam, recuperaret in gratiam
 Christi matura iam aetate vir (quippe tantum tunc
 ac trigessimū agebat annum) & elementarius propere
 dum fieri non erubuit. Ceterum ad illa scripturae
 menta grammaticae capienda, ediscendaque verborum
 inflexiones & nomina, cum alia erant ei impetite-
 to, tum illud praecipue, quod animum ad resu-
 stium sensa concipienda longo iam vsu promptum
 gilem, si amādi vocabulum, vel alia quaequam euasiva
 vox admonuisset eorum, quae pie ac religiose cogere
 cōmentari cōsueuerat, subito p̄ncē abstrahere
 in contemplationē diuinā caritatis ac sempiternae beati-
 tudinis tota mente raperetur. Ex quo fiebat, non solum
 ut nihil noui mandare memoria posset, sed etiam ut
 quid antea impressum esset, id ipsum concisio noua
 & praestantiorum imaginū illico deleteretur, quam ipsam
 178

tem, quasi futura prælagiens, pro sua parte adiuuabat e-
 tiam vaser humani generis inimicus, eo maxime tempo-
 re crebra intelligentiæ lumina eidem offerens, & recon-
 dita patefaciens scripturæ sacræ mysteria. Quod ille
 cum cerneret, cumque adhibito sæpe conatu, euagatione
 hæc frustra cohibere tentasset; pro ea discretione spi-
 rituum quâ diuturna exercitatione parauerat, facile sen-
 sit diaboli fraudem sese à litterarum studio reuocare
 conantis. ac, quo consilio Barcinonem sese contulerat,
 id ipsum labore ac diligentia consequi maiore in mo-
 dum exoptans, hanc iniit rationem eius abigendæ mo-
 lestiæ. Templum erat beatæ Virginis, cui à Mari cog-
 nomen est, gymnasio proximum. in id templum fulis-
 sit ad Deum, eam demque Virginem precibus, Arde-
 balum pro amicitia accersit; rem illi totam, vt erat, expo-
 nit deinde se ad pedes abijcit homini, etiam atque et-
 iam obtestans, ne ab incapto desistat; se utique, modò
 cum panis, & aqua non desit, in proximū biennium, & eò
 amplius, si opus fuerit, ad scholas frequentem esse ven-
 turum, seduloque daturum operam litteris: petere & ro-
 gare, vt ab se quotidie non minus quàm à cæteris pen-
 tum exigat; cessantem, quasi quemlibet vnum è grege
 pettorum, arbitrato suo & verbis & plagis accipiat. Mi-
 ratas viri humilitatem ac probitatem Ardebalus, bonū
 animum iuber habere, suamque illi operam denuò poi-
 licetur. Atque hac submissione victus denique dæmon
 abscissit, & importunis illustrationibus Dei beneficio
 procedentibus, operæ præcium Ignatius facere, & liberius
 grammaticæ cognitione cœpit excurrere. Interea dis-
 tincti mirabiliter auido, & omnia studiorum compen-
 sa perquirenti, suasere nonnulli, ad pietatem videlicet
 elegantiore doctrina iungendam, vt Erasmi Rotero-
 dami, qui ea tempestate Latinitatis auctor idoneus ha-
 beatur, Enchiridion militis Christiani studiosè perle-
 gisset. quòd ille facere cum cœpisset, celeriter sensit ea
 ratione spiritus feruorem in se quasi frigida superfu-
 sa cessingui: consultoque per preces Deo ita librum
 abiecit, vt neque in manus postea sumpsit
 ipse,

ipſe, & multo poſt, Generalis creatus, omnia ſuorum
 illius opera in Societate leſu legi vetuerit, neo tunc
 gula hæretico veneno infecta putaret; ſed ne quibus
 captis facetijs ac dicacitate viti, ſenſim, viti, ab in-
 ruptis ad vitioſa deſcenderet. Nec tamen eo tempo-
 natius, quamquam ſtudio litterarum adeo incerto, co-
 ſueta caritatis officia & ſtudio peccatorum omnia que
 immo cum Barcinonem valentiore quam inde abierat
 ſtomacho reuertiffet, nõ ille quidem ad ſacrum rediit,
 neque orationi ita multum temporis tribuit, ſed
 veſtitu admodum vili uſus eſt, & calceos ad educationem
 nem vitandam ita perforauit, vt ſoleis paulum magis
 magisque diſcerptis, hyeme iam ſariente, nudo ſuo
 plantis incederet: atque etiam ſubſectius operis, et pro
 ſcholasticis exercitijs in ſimã doctrinã Cæſariæ præ
 colloquia ſerere; plebẽ in ſimã doctrinã Cæſariæ præ
 ceptis imbuere; quosdã etiam ſpirituales exercitijs ad
 virtutem ac perfectionẽ informare. Quam rem ad
 ratione permoti præ ceteris viri quatuor, ſcilicet Ignatius
 ductum atque inſtitutum aggregarunt (quibus tamen
 vt ſuo loco videbimus, in propoſito conſtantia deſit)
 Calliſtus quidam, qui auctore Ignatio pergrammaticam
 Hieroſolymitanam nuper obierat, alterum Anthonium
 gnomento appellabant; tertius fuit è Gotholone viri
 gis familia, nomine Cazerus; ad quos tunc loco
 nes adoleſcens, natione Gallus acceſſit. Hiſ ſic ſoci-
 etus; tametiſt ſtudiorum metam quam petunt, magis
 re oprabat, quò liberius omnem curã atque operam
 hominum ſalute cõſumeret; tamen quod ſibi in
 ſat firma grammatice fundamenta recille vitioſum
 numquam adduci potuit, vt ab Archibali diſſepand
 deret (quãuis ad superiores artes vulgò idoneus
 tur) quoad in ſignis quidam Theologie doctor, magis
 excutiendum examinandum que tra di derat, ſed pro
 tulo, ad reliquorum ſententiam acceſſit. Cum ſententiam
 tatem & iudicium ne contemnere videretur, ob
 bi haud ſanè placeret, ad grauiora ſtudia Comp
 vnã cum ſocijs abiit.

IBI cum ad publicum xenodochium suo
 more diuertisset: artium, ut appellant,
 curriculum inijt non admodum felici
 successu: quippe qui eadem illa prepro-
 pera festinatione incitatus, nullo pæne
 seruato vel ordine vel discrimine disci-
 plinæ, multa & varia vno eodemque
 tempore aggressus est; & in logicis terminos, quos appel-
 lat, in physicis Albertum, in Theologia Magistrum sen-
 tentiarum (qui maximè libri tum in Hispania terebatur) e-
 noluerit, & plures quotidie in scholis audire capit inter-
 pres, quæ res in speciem utilis & cõpendiaria, vel maxi-
 mo ei in id ipsum quod properabat, impedimento fuit.
 Et enim, quod in rebus humanis serè fit, cum auidè se-
 queretur omnia, nihil propemodum assequeretur: & ip-
 sa vanitas ac multitudo rerum, tum intelligentiæ tene-
 bas, tum verò memoriæ perturbationem & confusio-
 nem afferebat. Ad hæc illud etiam accedebat incommo-
 dum quod in summa paupertate, non solum ex emendica-
 to vivebat ipse cum suis, verum etiam aliorum inopi-
 amæ difficultates, conquisitis vndique eleemosynis;
 magno labore & corporis & animi subleuabat. Præter-
 ea, quod eius cursum vel maximè retardauit in litteris,
 tanta cupiditate ardebat errantes animas ad bonam men-
 tem atque ad legem Euangelicam reuocandi, ut se, quã-
 to alieno tum tempore, continere non posset quò mi-
 nus & in scholasticorum circulis de vera virtute ac pie-
 tatis sermones inijceret, & in trinijs pueros plebemque fi-
 liam Christianæ præceptionibus erudiret, & omnium or-
 tum homines passim ad cultum Dei, studiumque re-
 ligionis acti, ac vehemèti oratione incitaret. Quibus ad-
 monitionibus commoti multi cum ad sanitatem & of-
 fensionem redirent, & crebris aliisque suspirijs veram cordis
 reuocacionem ac pœnitentiam testarentur; ab imperitis
 quibusdam Ignatius in suspitionem & crimen veneficij

x

vocat;

vocari est captus: quasi homines oratione sua
 redderet. Præterea cum insignes quædam in proce-
 pte morum ac vite mutationes existerent, non
 dies hominum concursus ad Ignatium furorem
 ad sacros Inquisitores Toletum pertulit. Col-
 bar eo maxime tempore apud Germanos Iulianis
 pestis, manabatque malum quotidie. Atque
 in Hispania ipsa, insani conatus eorum qui illi
 natos ferebant, paulo ante magistratum digna
 pressi fuerant. Quo circa sacri Quæstoris in con-
 modi contagionis periculum excubantibus, ne
 ex hac hominum frequentia & inultrato grege
 veriti ne quod nouum incendium exillit, Com-
 tum celeriter aduolant, in Ignatij doctrinam ac
 diligenter æque ac dissimulanter inquirunt. cum
 neque in dictis, neque in factis à recta hinc
 uenirent, Ignatium ne appellant qui deinde
 ta Vicario Archiepiscopi, Ioanni Fighera, qui deinde
 Regio consilio præfuit, Toletum ipse ad hunc
 reuertuntur. Neque ita multo post, Vicarij magis
 viurpandi iuris causa, quam quod rem ylam
 sione dignam putaret, ad Ignatij diuersionem
 te, & pauca quædam ab eo percunctatus, ad
 exponit, inquisitum in ipsius & sociorum
 acriter, neque inuentum quidpiam vitiosum, pro
 suo animarum salutem operam darè, cum eo
 vno eodemque omnes habitu incederent. Nam
 nouam aliquam sectam inducere viderentur. Nam
 ris lanæa veste cuncti utebantur. iussit ille
 trigram nigro, Callistū & Cæteris rufo colore
 adolescentē Gallū nihil mutare. nec recusat
 vi erat magistratib' apprimè obediens. Inter
 quattuor tere mensium spatio, cum nihil de
 di ratione remitterent, nec persuadere sibi
 set, homines idioras, in ijs tractandis qua
 fidei dogmata pertinent, nusquam labitur
 instituit quærere, sed cum nihilominus sana
 set, rem totam sine ullo iudicij tumultu

inen ita multo post Vicarius idem tertiam in Ignatiū
 quæstionem exercuit, quorundam calumnijs ac suspi-
 cione compulsus. Confluebat ad nouum doctorem au-
 diendum, vt diximus, populi turba promiscua. in ijs so-
 minæ duæ honesto loco natae, grandis natu mater, & fi-
 lia forma eleganti, hæ publicis Ignatiij adhortationi-
 bus incitatae, vt est sexus ad pietatem propensus, adeo ex-
 arere, vt cuncta Hispaniæ valetudinaria peragere, & in
 Christi Domini gratiam toto vitæ suæ tempore paupe-
 ribus ministrare decreuerint. Hoc animi propositum Ig-
 natio cuius aperuissent; dissuasit ille magno opere cum a-
 las ob causas, tum ne cuius oculos animumque solici-
 taret aspectus adolescentulæ; non deesse Compluti pau-
 pers, quos officij causa, si vellent, inuiserent; posse etiã
 operam dare sacro Eucharistiæ fereulo proficundo, &
 aliud genus obire per multa, vniufque sexui, alterius et-
 iam ætati magis congruentia. Quibus rationibus, & si-
 mul auctoritate viri detereritæ, cogitaram quidem illæ
 depouere prouinciam; veruntamen eadem agitate spiri-
 tus vi, temperare sibi postea nequiverunt, quo minus in-
 consulto ætate incerto proficiscerentur, quo minus in-
 certarum specie aliud genus peregrinationis longæ
 difficilisque susceperent. Giennium in Hærica est vrbs,
 eam nonnulli Mentefam Oretandium falsò putarunt,
 sacro Sudario in primis visenda, in quo crucem sibi me-
 morialis expressa Christi Domini adoratur effigies. Ad
 Sudarium venerandum, pedibus, vt dictum est, pau-
 peris admodum confecti profectæ, duodecim ferme die-
 bus itinere, cum in vrbe non apparetent, admiratio pri-
 mo affiniũ ac vicinorũ orta: deinde vbi a familiaribus
 cognitũ est peregrinantũ habitu petiisse Giennium, va-
 re pro suo quisq; sensu rem interpretari. nonnulli proba-
 tionibus, pleriq; reprehendere quòd eo loco sceminæ sine
 viro apparatu se in iter periculosum dedis-
 sent. Doctor vero Cirolus, cuius in tutela erant mulieres,
 auctoritate eius cõsiliij suspicatus Ignatiũ, vehemeter excan-
 didis facinus indignũ exclamans, hominem externum &
 forũ, in aliena patria suis concionibus cõta miscere,

& ipsas matres familias à cura domesticarum man-
 care, nobiles verò puellas in pudicitia discimus ab-
 cere. Atque his querimonijs Vicarium perpetuo, rige-
 tium in carcerem, missio repente viatore, conuicti-
 astium anni tempus, & satis laxa custodia impo-
 um totis iam illis finibus celebrem, vel spectabilem, ven-
 diendi causa plurimi ventitabant. quibus nec horum
 mirabili tum Christianæ doctrinæ rudimenta, tum co-
 am, vbi res exigeret, spiritualium exercitiorum pro-
 cepta more suo tradebat. Georgius quidem deus in
 signis ea tempestate doctor, & magna apud Cæsarum
 Cæsarem gratia, cum ad eum visendum accessisset, mi-
 mi magnitudinē, & dicendi vim admiratus, ripu-
 ad suos domum reuertit. Hodierna die vidi Patru-
 quit) in vinculis. Iamque septimumdecimum diem in
 transegerat non solum innoxius, verum etiam proli-
 ignarus cuius criminis nomine accessisset, cum
 interrogandi gratia (multa quippe ad eum iniqua do-
 lata fuerant) Vicarius ipse cum scriba publico in car-
 rem venit. At primum (vt sic) varijs quæstionibus ves-
 in omnes partes Ignatij animum: deinde scilicet ex-
 dem, obseruet ne Sabbata. cui ille, Vtique in honore
 beatæ MARIÆ virginis (inquit) nam cruceque be-
 Iudaicos ritus ignoro, & verò Iudæum per me non
 nullum. Postremo, nosse, ait, mulieres quidem dicit
 matrem & filiam? Cum Ignatius annuisset, Vicarius
 auctor illis fuisse (adiungit) peregrinandi. Vicarius
 hil verò minus, ait Ignatius: quin immo credens me
 rato velim, eiusmodi concursationes & rursus
 uersum vtrique dissualisse me: & si profectus sum pere-
 nario, atque adeo inuito profectus. Tum hilum rursus
 carius, humeros Ignatij leniter apprehendens, dixit
 id ipsam, inquit, in custodia te scito fuisse conuictum.
 His ita peractis, ac tota serie quæstionis peracta
 commentarios relata, Vicarius abiit. Interim per
 tione confecta, secundo & quadragesimo die in car-
 lieres reuertuntur. è quibus Ignatij innocentiæ
 specta, venit in carcerem scriba, & Vicarius

Ignatio recitat: qua primùm iubebatur ipse cum socijs
 ceterorum scholasticorum habitu incedere; deinde qua-
 triennij perfinebatur spatium sacrae Theologiae cogno-
 scenda; ante quod exactum spatium, de fidei Christianae
 mysterijs ad populum verba ne facerent. Quibus audi-
 tis, quod ad habitum pertinet, nihil sanè reculabat Ignatius,
 dum modo in id ipsum egenti sibi necessaria praebe-
 rentur: illam verò temporis finitionem agrè admo-
 dum tulit, quòd ea re sibi viam ad procurandam animo-
 rum salutem obstrui cernebat. Itaque sine vlla dubita-
 tione Salmanticam ad sua prosequenda studia migrare
 constituit, cum sesquiannum circiter Compluti mora-
 tur, inter eas ipsas difficultates & occupationes, non ni-
 hil tamen è logicis, physicisque, & ex ipsis Theologiae
 fontibus degustasset. Sed interim, ad gloriam Dei,
 ne quid in doctrina moribusque suis resideret infamiae,
 Toleranum Archiepiscopum (cuius in diocesi Complu-
 tum est) sibi ex itinere ad eundem, totamque ei rem ge-
 stam, & omnem consiliorum suorum rationem expli-
 candam existimauit. Is erat Alfonso Fonseca, mora-
 turusque eo tempore Pinturae à quo benignè acceptus, a-
 nimatusque ad capta strenuè promouenda; nec non in-
 stitutus viatico, Salmanticam venit, quòd comites iam
 ante praecesserant, quorum ille diuersorum ignorans,
 primum omnium sacram aedem ingreditur, vbi oran-
 tem conspicata pia quaedam mulier, instinctu videlicet
 numinis, vltro ad eum accessit, & seiscitara nomen, ad
 socios iam sibi notos læta perduxit. Verùm Ignatio ne
 Salmanticae quidem quieto esse diutius licuit. Cum enim
 quod supererat à studijs otij, in cohortandis ad vir-
 tutem ac pietatem & priuatim & publicè non modò
 pueris, verùm etiam principibus viris infumeret; neque
 verbis adiuuante Domino, frustra operam collocaret;
 vultum in se oculos repente conuertit, vibemque to-
 tem celeriter eius nominis fama peruasit. Erat omnino
 mirata res, & ipsa nouitate valde mirabilis; laicos ho-
 mines, & externa re nulla differentes à ceteris (etenim
 in Figheroa suo sumptu Compluti scholasticorum ve-
 stimento

Alimnis ornarat) Apostolico ac pastorali munere
 fungere palam, & sacerdotes ipsos ad quatuor-
 re obediendas accendere. Et cum eiusmodi res gerere
 probarent, suspicerentque permulatum vero non
 qui totam rem seculi interpretarentur, & digni-
 tatisque eximiam putarent. In ipsa Domitiana
 tres e diui Stephani præclaro cenobio, quorum
 rum pro potestate non erat eiusmodi quædam, cum
 quo erant caritatis ardore, sui suum rationem com-
 nem ad rem totius Ecclesie pertinere. Ignatius re-
 re, spiritumque ipsius, & doctrinæ genus, & virtute-
 rum expendere omnino constituunt. Interim ipsius
 huiusce consilij Ignatius confessarius ex ipso cenobio
 sibi delegerat. Is igitur confessarius aduenit cum Vi-
 carij (nam prior, seu cenobiarcha tum abbas, tum pa-
 rum Dominicum diem ad prandium inuenit, nec re-
 nuenti, Fac (inquit) paratus accedat, quare in die
 pauca. Ac nihilominus, ubi dies aduenit, sine quatuor-
 ne promissa fecit Ignatius. Exceptus est cum vicari-
 mitibus Callisto, comiter. Sublatis deinde mensis, vicari-
 que Vicarius cum eodem confessario, & alio vicariis
 in sacellum quoddam seducit. confidens enim. Tum
 blando vultu Vicarius Ignatium inueniens, quædam
 modum inquit, ac valde probare, quod sic eam locum
 Apostolicum in morem peregrinando populum docere
 atque ad cultum Dei, ac studium pietatis, capillato-
 rum tamen auere se nosse quibus maxime litteras
 ram dederint. Cum id quod erat, Ignatius, tunc
 etos fateretur esse: Quid igitur, inquit, expertus
 conciones de rebus diuinis habetis: Nos vero in
 concionamur, ait Ignatius: verum de rimis, de
 tudine, de vitij scditate, cum occasio sese dicit, com-
 ter & ex æquo loco differimus, atque homines ad
 um peccatorum, amoremque probitatis haurire ad-
 ea Vicarius: Sed vique de virtutibus vniuersalibus
 raliū artium cognitione disputari non potest, vel a
 magistris & libris accepta, vel in fusa diuinis: in
 ro neque litteris, neque doctoribus operam deditur.

ipsi fateamini : restat igitur vt Spiritu sancto vobis hæc
 tradita sint, atqui hoc ipsum est de Spiritu sancto, quod
 maxime quærimus. Tum Ignatius vt peti se vidit repen-
 tino dilemmate, cum aliquantulum substitisset : De
 his, inquit, hæcenus. Cum nihilominus instaret ille, ac
 Spiritus sancti verbo hominem vrgeret, oppressus Igna-
 tius tam perseveranti interrogatione, in eodem tamen
 gradu constantiæ perstitit, seque nihil præterea respon-
 surum affirmavit, nisi quibus legitime interrogandi ius
 esset. Quo loco Vicarius : Ita ne verò ? inquit. Cum no-
 re impostorum sectæ quotidie pullulent, & in errorem
 & fraudem ita multos inducant ; vos in reddenda ve-
 stræ doctrinæ ratione tergiversamini ? Atqui efficiam vt
 omnino reddatis. Triduum deinde in sacros cœnobij si-
 nes detinentur, atque humanissimè tractantur à fratri-
 bus. Eo spacio exacto, ecce tibi à Baccalaureo Fria, Vi-
 cario Salmanticensis Episcopi, notarius ambos perdu-
 cit in carcerem, includitque separato à reliqua reorum
 turba conclaui, mirum in modum squalido, ac perue-
 nulo, odoriq; deterrimi ; cuius tectum medium stipes
 lignæus falciebat, ac stipiti ferrea catena erat affixa do-
 decimum longitudinæ circiter nouè, bifida ad extremū
 sine. huc ergo carere altero vtrumq; pede adstringunt,
 sicut nusquā alter sine altero, p̄gredi, aut loco p̄ne mo-
 uerese posset. Igitur tota ea nocte per summū corporis
 incommodū nulla capta quiete, in hymnis & canticis p̄sti-
 tere, postridie vt per vrbē vulgata res est, cōtinuò boni vi-
 ri cōplures cū stragulis, culcitrisq; & ciborū apparatu ad-
 fuerūt, quorū benignitate recreat⁹ Ignatius, ac paulo cle-
 mentius haberi deinde in ea custodia captus est. Itaque
 ante Compluti, sic eo tempore cōcursus ingens homi-
 num ad eum fieri, ad quos ille admirabili tranquillitate,
 de contemptu rerū humanarum, de futuro extremo iudi-
 cio, deque sempiternis præmijs atq; supplicijs diserebat.
 His Francisco Medoçe (qui postea S. R. E. Cardinalis &
 Episcopus Burgēsis est mortuus) miseranti casum ipsius,
 & amicè ex eo quærētij, grauitè ne ferret custodiā & vin-
 cula : Tantum ne malum tibi videtur esse carcer ? inquit

Ignatius. atqui, scito, vrbe Salmantica tota nos in mal-
 tas esse compedes, manicasve; quin ego plures Christi
 Domini causa vehementer exoptem. Interca Bacalau-
 reus Frias ad carcerem accedit, Ignatium & Callianum
 diuersos interrogat, ac varijs percontationibus, quos
 haberi à iudicibus solent, vtriusque sentus & animi dili-
 genter explorat. Cùm illi congruentia responderent,
 nec modò sibi, sed etiam inter se mirè conlitterent; de-
 que librum Exercitiorum, de quo inaudierat, pollicere
 recusat Ignatius; qui etiam sibi præterea esse res in ca-
 dem vrbe socios aperit, editque diuersorum nomina, no-
 tas, quibus inueniri sine errore possint, neque res super-
 sedit ille missis licitoribus eos in carcerem tradere iube-
 riorum; ne quod ijs colloquium cum Ignatio, neu qua
 communicatio consiliorum esset. Post hoc, ablatum
 Exercitiorum librum & ipsemet accuratè perlegit, & ex-
 aminandum præterea tradidit tribus Theologorum docto-
 ribus: qui dum singula diligenter expendunt, præterea
 terrea res ad innocentiam Ignatij & sociorum declaran-
 dam non leuis momenti. Cùm enim carceri, qui in vin-
 culis tenebantur, per negligentiam custodum effugati
 carcere omnes repente dilapsi essent: Ignatius comites
 que soli in summa fugiendi licentia potestate inueni-
 inuenti sunt, & cunctis admirantibus, approbanti-
 busque, confestim in amplam domum & commodam
 inde magistratum iussu traducti. Citatus præterea Ig-
 natius ad Bacalareum, & reliquos libri sui recogno-
 res, cùm & de Exercitiorum ratione, & de præceptis
 dei Christianæ mysterijs multa ex eo quærentur,
 paucis ac demissè præfatus, neque se vacasse admodum
 litteris; & quæcumque sentiret, dicereve, Ecclesiastico
 iudicio & censura cuncta submittere; ad singulas qua-
 siones de sanctissima Trinitate, de Incarnatione Domi-
 ni, de sacramento Eucharistiæ, aliasque complices na-
 respondit, vt iudices ipsi pæne obstupescerent. Præterea
 è iure canonico proponitur ei difficilis quidam nodus,
 quem ipse, cùm item responsa Doctorum se ignorare et-
 xisset, illico soluit egregiè. Postremò iussus primum De
 calogi

alogi præceptum, uti consueuerant ad populū, sic ibidem repente explicare; in eam sententiam vsque ad evariē & copiose dixit, ut omnem illis præterea interrogandi cupiditatem exemerit. His rebus ita peractis, cum dies vinculum esset secundus iam & vigesimus, vnā cum socijs euocatur ad iudicium sententiam audiendā. cuius erat summa, innoxios eos, & ab omni hæretica la-be intactos videri, ac proinde posse arbitrato suo in adiuuandos homines ac plebem erudiendam incumbere: tantum ne intra quadriennium in Theologiæ studio ex-actum, quæ cogitatio lethali, quæ veniali crimine teneatur (qui locus in toto pene iure Pontificio ac Theologia difficillimus est) auderent ipsi per se definire, atque statuere: id autē propterea quod in Exercitiorum libro signa quædam tradita viderant iudices ad peccata capita lia a venialibus dignoscenda: quæ tamen quod nihil cō-tingeret à recta fide alienum, nominatim improbare nō uidebant. Recitata sententia; cum honorificè tractatum ab se Ignatium putarent iudices; ille verò suis rebus è conscientia apprimè confidens, vehementer indoluit, ab ijs quos veræ & Catholicæ fidei tutores ac præsides agnoscebat, nullo in suis neque dictis, neque scriptis deprehenso vitio, tamen in re tanta tamque necessaria sibi solutiū imponi; atque iter ad excolendos ac pro viribus adiuuandos homines impediri. Que ipsa res inclinatum iam ante animum eius impulit, uti satius iudicaret ex hisce difficultatibus quas in Hispania obijci sibi subinde uidebat, ad scholas Parisienses in Galliam vltro sese transire: vbi tum ob suam nouitatem, & eius linguæ inscientiam sibi minus interim negotij putabat fore, tum propterea illius academiæ celebritatem atque frequentiam, non defuturos deinde quos ad suum institutum, atque ad Apostolica vestigia sectanda perliceret.

Lutetiam proficiscitur.

Caput XVIII.

T quoniam ad iter ad eorum iniqua
 & anceps, non idem erat: licet an-
 mus: atque etiam, ut maxime inco-
 lumes eo peruenissent, necesse erat,
 apud ignotas nationes quam cop-
 iam in studijs litterarum degen-
 dent habituri; communicato cum
 ijs consilio itavit Ignatius antecedere solas ipsa Lute-
 tiam: & siquidem res facultatem habitura valeret, ut
 eos ibidem alere posset, ipsos euocare per litteras, si
 minus, tota de re facere certiores; ut quantum dicer-
 sis locis, eadem tamen coniunctione animorum, emen-
 so interim philosophiæ ac Theologiæ cumulo, inter-
 missam ad tempus consuetudinem, Deo volente de-
 de repeterent. Rebus igitur ita compositis, quoquam
 præcipua Salmanticensi nobilitate multis ægeterent
 bus, ac maiorem in modum renitentibus, viginti cas-
 ceter die quam è custodia exierat, in viam deinde Iga-
 tius, onustum libris asellum præ se agens ac fami-
 nem deuenit. Hic verò, ut inter veteres amicos ac fami-
 liares, omni ope certandum illi fuit, ut se à larvæ
 atque à complexu carorum auelleret, etiam atque etiam
 deprecantium, ne patriam cum externa regione mite-
 ret, neu se tali tempore in manifestum vice periculum
 vltro demitteret. Vigebat adhuc bellum inter Hispanos
 Gallosque, & circa regni vtriusque præcipue limas so-
 festa latrocinij loca, & recentes multorum cauda ad
 metum proponchantur. Sed ille nec terrore, nec periculo
 de suscepto consilio demoueri se passus, ceteris illi ter-
 rare non potuit, quominus tum ad sumptus itinera,
 tum ad necessaria Parisijs comparanda, numeratam
 aliquid partim in numerato, partim in nominibus ab
 Elifabetha Rosella, & alijs quibusdam amicis acce-
 pit.

ret. Quibus ille subsidijs, ac præcipuè diuinæ bonitatis ope munitus, hycme summa, pedibus, vt solebat, nullo duce vel comite inde profectus est sub initium anni MDXXVILL. cumque Ianuarium totum in itinere posuisset, Februario mense Lutetiam sospes introiit: ibi quod ad studia pertinet, respiciens, per exiguum præteriti temporis fructum, rationibus suis accuratè subductis ad Dei gloriam statuit in litteras toto pectore incumbere. cumque experiendo iam cognouisset, eam esse humanæ mentis imbecillitatem, vt in plura vno eodemque tempore vix atque agere sufficiat, damnata prius destinatione, in posterum, compendijs omissis, regia via procedere, & studiorum suorum nouum initium ordi decreuit. Igitur ad Mōtis acuti collegium itare quod, ibique inter procacium puerorum greges, maturam aetate viri, grammaticæ rudimenta repetere non indignatus est. Simul etiam de statuto precationis tempore, vexatione corpusculi, quod plus otij ac virium studio superesset, multum imminuit, sic tamen, vt illa præcipue iria nunquam omiserit: primum, vt quotidie sacrificio Missæ religiosè interesset: alterum, vt octauo quoque die post pœnitentiæ sacramentum cælesti pane sese absteret: extremum, vt bis quotidie sua eius dici dicta, facta, cogitata quàm diligentissimè recognosceret; confectaque hodiernum cum hesterni die, hebdomadam cum hebdomada, mensemque cum mense; suos in spiritu vel progressus, vel regressus perquam accuratè exploraret atque perpeaderet. Procuracionem quoque alienæ salutis, & institutam consuetudinem agendi cum proximis, tantisper dum litteris, ac præsertim philosophiæ vacaret, aliqua ex parte remisit, numquam tamen omnino deposuit.

Extrema

Extrema inopia incommoda superat.
Cap. XIX.

AM verò, satis vsu iplo edoctus, quatum detrimentum studij esset: modicis, & cura tolerandis in singulis dies vitæ; & nihilominus opus Christi Domini & Apostolorum exemplo nihil profus in hoc seculo polliceri: priorum benignitate ac sollicitudine totam rem ita moderari constituit, ut neque in diem, & antea, precario victitaret, & nihil idcirco de voluntate paupertatis proposito meritoque deperderet. Sed ut in primis utique mensibus minimè cessit illi eleemosina. Cum enim sese in Hispanorum aliquot civitatibus contulisset, qui plurimi Parisijs ipso bello tempore versabantur, & exactam è syngrapha Barcinensium pecuniâ cuidam ex eadem natione custodiendam dasset, curâ ille clam suos in vsus non optima fide conuenit, curâque postea reddendo non esset, reliquis iam tantum sumptis Ignatius, & à locupletibus amicis, quorum opâ adiuuari posset, longo intervallo disiunctus. Subiitò rerum omnium inopia oppressus est, ut eorum sollicitim quærere quotidie, & in hospitalem facti famulidomum, infinis precibus exorato eius loci parochum demigrare necesse fuerit graui sanè incommode. Ceterum Lutetia Parisiorum, vrbs in primis Europæ magnitudine & celebritate visenda, trifariam est in partem vnam, quam Sequana fluius insulam efficit, & in duas, quæ veterem, foro, & tribunalibus nobilem, vulgò Curiam appellant. altera, quæ nouam regiam conuenienter quæritur, quæ in ipso Carolo Magni tempore inchoata Musis, Vniuersitas nominatur. in hac parte civitatis incolarum turbam, scholastici maxime, & quæ ac numerantur ibi collegia permulta libero alio, quæ suis vnumquodque liberalium artium disciplinam prætoribus, & præfecto collegij, quem Primarium vocant.

Igitur ex ea vicinitate in sancti Iacobi hospitium, quod
 procul inde est in suburbio, extrema necessitate cōpulsus
 Ignatius, in tanto locorum interuallo, cū alijs afflicta
 batur incommodis; tum verò quòd cū ante lucem in
 academia inciperent scholæ, nec nisi nocte desinerent;
 ipse, illius hospitij legibus, nec manè ante solis ortum e-
 gredi poterat, & vespere ante occasum regredi cogeba-
 tur, sic vt inter eundem & redeundum, quamuis indu-
 strio ac vigilanti discipulo multum & de magistri dicta-
 tis, & de tota scholarum exercitatione deperiret. Cui
 tanto detrimento cū in presentia nullum aliud reme-
 dium occurreret, consilium cepit more scholasticorum
 egentium ea conditione locandi operam suam alicui ex
 academiæ Primarijs, doctoribusve; vt quòd sibi à rebus
 domesticis otij superesset, id totum in scholastica disci-
 plina, studijsque doctrinæ consumeret. Sed magis ma-
 gisque probante Deo constantiam & patientiam viri;
 conditione eiusmodi, quamuis magna adhibita diligen-
 tia, nactus est nullam. Itaque deiecit hac spe, cū id ge-
 ramnosæ vitæ genus aliquandiu tolerasset; & quos in
 Hispania reliquerat socios, de statu rerum suarum per
 literas monuisset, hortatus vt ibidem ex condicito citcu-
 lum studiorum absoluerent; rationem iniijt multo com-
 modiore, vt indictis vacationum ferijs, in Belgium, at-
 que interdum etiam in Angliam siue Britanniam, ad His-
 panos negotiatores excurreret: quorum benignitate cū
 facile obtinuisset annuam pecuniæ summam Lutetiæ
 toto studiorum tempore certis pensionibus exigendam,
 commodius multo cæpit in liberalium disciplinarum
 cognitione versari. Cumque octodecim fere menses La-
 tinæ linguæ tribuisset in Montis acuti collegio, in colle-
 gium cui à sancta Barbara nomen est, ad Philosophiæ
 studia transijt alacritate mirabilis ac primùm occurrans
 de nouo rerum cælestium importunas imagines, quã-
 ram eximia cum animi delectatione coniunctas, ca-
 tem spiritus constantia, qua superiores illas, iterum ab-
 creiecit, ac repulit, deinde magistris attentè audiendis,
 multa ac diligentè eorum quæ audierat commentatio-

re, quotidianis denique gymnasij exercitationibus, annis & mensibus sex (quod spatium temporis in solo philosophiæ in academia illa tribuunt) præcipue, ut honorifico magistri iudicio ac testimonio Hieronymus Penna philosophus) post consueta certamina solemniter, laurea, cæterisque doctrinæ insignibus decoratus sit. Post hæc in cœnobij Dominicani gratia locum Theologiam aggressus est, ingenti suæ leuæ & industria, cum præter cæteras lucubrations, præstiterit, quotidie manè ante lucem ad scholas, quæ illi circiter hora ibi habebantur, accederet, atque ea in studio tantum Deo adiuuante percipit, quod sua industria ad fidei doctrinæque suæ rationem, sine ulla nouitate, ex Patrum decretis atque constitutionibus reddendam.

Variè propter Christum exercetur. Cap. XX.

NEQUE verò, quamuis inuicem à publicis catechesi atque à publicis actionibus abstineret, idcirco tamen, quia per scholas licitum est, ad animandis ad CHRISTVM benivolentibus animandisque ad studium veritatis & gloriæ destitit. quæ propter inuicem infimæ fortis viri, priuatis ipsius colloquiis, monitis incitati, partim castigato vetere laxa, Cheloniæ disciplinæ seueritatem induerunt; partim eorum solemnem voto varia religiosorum instituta prædilectam partim denique ingenti academiæ totius admittuntur in Christi gratiam pecunia egentibus dilectæ, partim vitam agere, atque adeo ad conculcandam partem omnem sæculi fastum, & expianda superbia carnis, palam per vicos & compita manum ad stipem prope rigere, victumque palam emendicare ceperunt, quæ tamen amici, rem indignè ferentes, cum neque precibus, neque minis à proposito reuocare valuissent, tandem denique ab hospitali domo sancti Iacobi quæ in

mulerant, vi armisque in pristinum academix diuersorium
 ad sua profecquenda studia retraxerunt. Ignatius ve-
 ro tantam eiusmodi rerum inuidiam subij, vt præter ce-
 teras iniurias & maledicta, falsis etiam criminationibus
 ad sacrum Inquisitorem semeliterum delatus sit. Is erat
 ea repositate Matthæ Ori, ex Dominicana familia Theo-
 logix magister, tū eruditione, tum probitate conspicu-
 qui accusatorum fraude comperta, Ignatium non absol-
 uit modo, sed etiam miris ornauit laudibus, ipsum que
 Exercitiorum librum, qui præcipue in suspicionem cri-
 menque vocabatur, tantum absuit vt damnaret, vt sibi
 eam eiusdem exemplum Ignatij permissu desumpse-
 rit præterea absolutionis ac sententiæ formulam, publi-
 cè scribta chirographo & signo munitam, quam contra
 iniquorum calumnias, quando cunque opus esset, profere-
 ter, tametsi minus gratum id potentibus quibusdam vi-
 ri forte videba, Ignatio petenti concessit. Neq; verò pro
 Christi nomine solum hac falsæ accusationis procella
 defunctus Ignatius est; sed eorum ipsorum opera, qui illū
 deinde vel maximè dilexerunt, virgarum queque pub-
 licè periculum adiit. Mos est Parisijs in scholasticos im-
 probos ac seditiosos, ad sancendam academix discipli-
 nam, in hunc fere modum animaduertere. Dissimu-
 lato consilio, ad condictam diem in aulam collegij Pri-
 matius, magistrisque nodosa instructi virga conueni-
 unt: comprehensumque repente noxium, & in medio
 consessu nudatum, certo plagarum numero singu-
 la afficiunt. Id supplicij genus cum ad sensum corporis
 peracerbum est, tū verò ad ignominiam ac dedecus
 longe turpissimum, de que ipsius loci nomine aula vul-
 go appellatur. Hunc igitur cruciatum ac horam male-
 ræ constitutam, Ignatio infanti, quod condiscipulos
 suis præcipue diebus à schola ad oratorium & sacra-
 menta Confessionis Altarisque traduceret, vehementer
 iratus magister ipse Ioannes Penna parauerat, Iacobo
 Louca Lusitano collegij Primario in suam sententiam
 male adducto, quippe qui iam ante privatim erat infen-
 sus Ignatio, quod familiarem quendam suū, Amatorē
 nomi-

nomine, seuerioris vitae præceptionibus imbutus, & p
 (vt pietatem ferè interpretantur homines) iuuenit
 abductum à curis inanibus, & iucundo concubitu
 rum, atque à pristina consuetudine. Vt igitur discip
 plicio dies illuxit, aduentans iam ad scholas, datus
 fideli maturè monetur Ignatius, ne intra collegij
 vtiq; illo die inferat pedem; concitatos nam est
 omnium animos; poenas aulae daturum extempore
 ueat. Ad cuius rei nuntium ancipiti deliberatione
 stus Ignatius, quòd & pro Christi nomine vetera &
 contumelias perpeti mirificè optabat, & supplicij
 homines adeo turpis infamia, metuebat ne conuulsa
 è iuuentute, ipsius opera iam ad meliora conuersio
 dum in bono stabiles, à sua consuetudine aque auto
 ritate auocaret, iterq; sibi ad alios etiam deuotus
 flo lucrifaciendos abrumperet; totam rem ad ipsius
 uea arbitrium iudiciumque rejicere statimq; illi
 cognita decreuisset, id ex diuina maxime gratia &
 luntate futurum, neque de eiusmodi sententia
 ci denuntiationibus precibusve demoueri potest, &
 quam horrenti poenae imminentis & terribis
 tenti carni vim fortiter intulit; ingressus, & res
 rectà Goueam petens nondum è cubiculo exiens
 cido ac sereno vultu, & altam animi pacem ac
 tatem indicante: Si mea mihi (inquit) exultatione
 incolumitatis, quàm diuinæ gloriæ, saluissimæ
 rum cura prior esset ac potior; nequaquam de
 pedem intra fines huiusce collegij posuissent. ¹
 nim antequam huc venirem, ignarus eram Goueam
 tum è vestra omnium indignatione dedecore, &
 cerba tormenta me mancant. Sed quoniam nunc
 no mihi vel ad meritum optabilius, vel ad
 tatem præclarius duco, quàm Christi Domini
 grauiam tamque multa pro me perfuncti, vultu
 bra, plagas, mortem denique perpeti; idcirco
 ad scholas accessi, & vltro memet in carceris
 ris & fame discrimen obieci. Verum enim
 non modò quid votis meis ac desiderio, sed etiam

proximorum rationibus, & sempiternæ salutis condu-
 cat, caritatis lege considerandum est. Multos habeo a-
 dolescentes Dei beneficio nuper è cœno flagitiorum e-
 merfos, ac vix dum auulsos ab improborum pestilenti-
 consortio. hos ego vereor, ne si me in tam honesto con-
 uentu publicè vapulasse constiterit, à meo sermone
 congressuque proctinus auocet infamiæ metus, ac proin-
 de, vsunt flexibiles hominum voluntates, ad eadem il-
 laxa quibus paulo ante adhæserant, ingenti dæmo-
 ni gaudio, & feruor ætatis, & prauæ consuetudinis
 ætus abripiat. Simul etiam (verum vt fatear) tui me Go-
 uea, doctorisq; mei Pennæ me miseret, qui Christianã
 pietatem ac fidem sacramento professi, cæterisque ad
 exemplum iustitiæ virtutisque præpositi; CHRISTI
 famulum, CHRISTI causam agentem, ad eò accer-
 be insectamini. & qui, qua pœna lex affici iubet eos
 qui scholasticos deprauare, magistris illudere, seditio-
 nis consistare voluerint; eadè dignum iudicatis cum, qui
 inuentem à vitijs, doctores à iurgijs, academiam à
 stimulis vindicare conatur. quæ quoniam mecum
 ipse reputans, non leuis momenti dueebam esse, quam-
 quam cupidus inimicorum odij vel meo sanguine ex-
 plecti, tamen pro nostra necessitudine deesse nolui,
 quominus eadem tibi quoque, integra etiamnum re,
 consideranda proponerem. Mihi, vt dixi, pro Chri-
 sti nomine vexari ac torqueri optatissimum est: iamque
 videretur, sponte ad patibulum pergo. tu, Lutetiæ Pari-
 sorum, à sanctæ Barbaræ collegio, in eiusmodi causa ta-
 le documentum vel pietatis vel æquitatis dari an expe-
 dia, pro tua sapientia ac religione constitue. Vix dum
 legatius dixerat, cum Gouea, vir & ni concitaretur ali-
 quide, sitopte mitis ingenio, & tum in fuctu diuino val-
 de compunctus; illicò capta damnauit, ac maiorem in-
 modum detestatus est; apprehensumque amicissimè Ig-
 natium deduxit in aulam, quò iam collegæ cum reliqua
 turba parati conuenerant. Ibi silentio indicto, repente
 contra omnium expectationem de Ignatij laudibus

orationem instituit; viri fortitudinem in nocentem, peccatam extollens; se ipsum, & ceteros qui in eo periculum stituerant, vehementer acculans; quam lenitiam cum multa dolenter grauitate, & extremum obortis lacrymis, ad Ignatium genitum, precatusque delicti veniam, & apud ceteros suam in amirationem gratiamque restituit, & ipse in eorum deinde rationem Ignatium & locios precipuo amore studioque cooperatus est.

De socijs ad Ignatium adiunctis. Cap. XXI.

ASCE igitur, aliaque cuiusmodi sectationes atque penes Ignatium Christi causa contraxit, acriminam plurimorum quoque sibi gratiam ac benevolentiam operis artibus peperit. Fuit enim ille, per diuinitus infusa charitate, multum etiam atque efficax ingenium & studium ad sanctorum minus demerendos, in principum amicos opportunè insinuare sese, eisdemque obsequio & humillimitate; pares facilitate ac suauitate morum aduere superioribus, & egentibus, auctoritate, opera, nonnullis angustijs etiam pecunia præsto esse; multo alio laborantes vel eum valetudinis & contagionis periculo aere, solarique amantissimè; eorum quibus cum vocaretur, vel difficultatem naturæ, & arrogantiam, vel inceptas ac stultitiam, quoad ita res ferret, cuncta dissimulatione mirabilis; ad aliorum arbitrium aduocatum, quibuscunque rebus honestè posset, semper commodare se ac flectere; omnibus denique in Christi gratiam omnia fieri: ubi penitus in humanis sensibus ac voluntatibus irrepserat, tum demum cuncta benevolentia comprehensos occupare, quemque captum, sensim & cautè progredi, Christianæ religionis & officij præceptionibus ac legibusque his fermè artibus, & simul sanctimoniam ac integritatis exemplo, multos, ut diximus, à turpi ac dissipata

vita non modò ad sobrietatem & continentiam, sed etiam ad còtemptum rerum mortalium, atque ad salutaria consilia CHRISTI conuertit. Complures præterea hæreticos, grassante iam tum peste Lueriana, tempestiuus disputationibus monitisque conuictos, ad sancta Romana Ecclesia in gratiâ secreta abiuratione erant. Ià verò, quod ei vel in primis propositū initio fuerat, vt aliquos ingenio doctrinaque præstātes, ad suum institutum ac vitæ rationem aggregaret; in id ipsum per Theologiæ maximè tempus incubuit; adiunxitque sibi, Deo bene iuuante, iuuenes nouem ex academia vniuersa lectissimos. quorum primus fuit Petrus Faber Allobrox, pago Villareto Gebēnensis diocesis humili natus loco, sed egregiè pius, quippe qui duodecimo ætatis anno per summum sanctimoniam studium virginitatē Deo vouerat; idemque ad litteras à vitâ pastorali traductus, tantum ingenio industriaque profecerat, vt eum in locis Aristotelis difficilioribus magister ipse Penna consulere. Hunc igitur Ignatius & studiorum & contubernij communione sibi coniunctum; licet socium gloriosi operis ipso initio destinasset, non tamen cōtinuò illi remiserit, neque ad tantam perfectionem impellere cōstitit aggressus est. sed cōscientiam excurere, & in se ipsū quotidie diligenter inquirere primū edocuit, deinde ad totius ante actę vitę noxas per sacrā Confessionem expiandas adduxit, postremò, cum iam philosophiæ curriculum exegisset, spiritibus exercitationibus perpoliuit adeo propensum ad pœnitentiā, tantoque animi ardore succensum, vt hyeme summa, concretū glaciæ flumē sequantā plaustris impune premētibus, in separata Iacobei vici domuncula propositas meditationes, & quidē insidens niui sub dio peregerit, sexque ipsos dies omni proscribi poruque abstinerit, inediā lōgius utique protrahitur, nisi eū, re animaduersa, cōsultoque suppliciter Deo vetuisse Ignati? & sanè respōdit operi fructus. Cū enim antea eligēdo certo vitę genere Faber mira animi sollicitudine;

dine, varijsque scrupulorum molestijs adeo mone-
 retur, vt præ nimio angore sese in auias abderet
 dines, ibique radicibus herbarum victitare pene
 neret; ex hac spirituali exercitatione vocari se vult
 Ignatio ad animorum subsidium non dubitavit
 tantam ipse pacem ac tranquillitatem consequi
 sequutus, vt ex vehementissima tanquam agri
 ac falo, placidum tutumque portum se diuina
 esse profiteretur. Ex eodem contubernio Facelus
 quoque Xauerius nobilis Cantaber, idemque non vul-
 gari eruditione, quippe qui laurea magistrali donatus
 Lutetia postmodum publicus Aristotelis inuenerat
 exstiterit; quamquam principio ita non modestus Ig-
 natij, vt eius pietatem (vt fit) etiam procerum mone-
 ret; tamen viri tum patientia, tum obsequio adeo de-
 nitus est, vt ad illius ductum abritumque se conti-
 no contulerit. Hunc & diuitiarum affluentiam & vici-
 do ingenio, & viribus corporis praeferebam, admirabi-
 li prudentia ac lenitate mansuefecit Ignatius, in can-
 que rerum humanarum despicientiam, & vici-
 dorem paulatim adduxit, vt inter ipsa ^{mundana} ^{temporalia}
 tualia, tum ad carnis macerationem quamvis
 iunus omnino transfegerit; tum verò, quod non
 num greges defultor eximius, corporis agilitate
 nimium placuisset; ad eius piaculum vanciam, mun-
 bris valido fune perstrictis, non sine acris sensu
 ris dies aliquot incommensurabili orandique labore
 attentione perstiterit. Hic est Xauerius ille, qui non
 multo deinde post, Ioannis Lusitaniae regis rogante
 auctoritate Pontificis Romani missus in Orientem
 nus Apostolico spiritu, tota India maritima
 laboribus ac periculis peragrata, in vicinas
 rum terras Euangelij lumen primus intulit, &
 genti infidelium numero ad CHRISTUM conuer-
 cto; multis claris miraculis, in ipso aditu
 excessit è vita. Porro Xauerium & Fabrum imitari
 iacobus Laines Seguntinus, qui deinde Societas

fræ proximus ab Ignatio præfuit, vir de Christiana re-
pub. in primis optimè meritis; & Alfonso Salmeron
Toletanus, Græcis & Latinis litteris admodum eru-
ditus: uterque confecto Compluti philosophiæ curri-
culo, Parisiisque partim Theologiæ causa, partim et-
iam Ignatij noscendi gratia profecti, cuius de laudi-
bus iam tum in Hispania, constanti hominum sermo-
ne multa cognouerant. Accessit ad hos etiam Nico-
laus Bobadilla Palentinus, doctus iuuenis, & philoso-
phiam publicè professus in oppido Hispaniæ Pintia:
nemque præstanti indole Simon Roterigijs Lusita-
nus & post aliquanto, Claudius Iaius Gebennensis, &
Ioannes Codurius Ebredunensis, Paschasiusque Broc-
tus Ambianensis, Fabri præcipuè (cuius iam erat no-
men Parisijs celebre) monitis & exemplo permoti.
Hi omnes, impulsu planè diuino, cum alter alterius
consilium ignorarent, post exactissimam totius vitæ
confessionem spiritualibus exercitijs ab Ignatio per-
quam diligenter exculi, vehementi quadam spiritus
motive sese non quidem in umbram ac solitudinem,
sed in solem ac puluerem euocari ad prælia Domini
pælianda senserunt. nec fuit è nouem ullus fere, quin
ad propitiandum cæleste numen, eiusque voluntatem
suppliciter exquirendam; præter cæteram abstinenti-
am, & incommoda voluntaria, tridui, vt minimum,
totius in ediam sponte pertulerit, nimis audaci fortasse
consilio; nisi eos & multorum exempla, & feruor si-
mul ætatis ac pietatis excuset. Hosce igitur socios Dei
beneficio nactus Ignatius (quorum tres erant supersti-
tes hæc scribente me, Salmeron, Roterigijs, & Boba-
dilla) quod iam diu moliebatur & agitabat animo, re-
pta aggredi primo quoque tempore statuit; vt Hiero-
solymam Pontificis maximi permissu repereret, gen-
tesque finitimas Christiana quondam religione præ-
stantes, deinde Mahometis nefaria superstitione decep-
tas, vel à miserabili errore ad veritatem Evangelij
reuocare, vel certè (quod erat proximum) sanguinem
ac vi-

ac vitam in cauita tam pia tamque gloriosa profunde-
ret. Neque sanè difficile fuit, cæteros iam sponse cum-
tes, & Dei amore incensos, in eandem sententiam tra-
positum adducere. & quia plerique Theologæ tunc
nondum absoluerant; ne interim conceptus ardor ani-
mi refrigesceret, & simul vt ipsorum eò grana diuina
maiestati obsequium esset, quò maiorem libere de-
cessitatem seruitutis ac religionis impollicentur con-
plorato beatissimæ Virginis patrocinio, ac sancti Do-
nysij Arcopagita, cuius in tutela Parisij sancta de sub-
urbana, quæ Mons martyrum dicitur, sub Cælesti-
sionis & Eucharistiæ mysteria sese voto obstruere
singuli, emensis Theologiæ spatijs continuo maribus
rebus nuntium remittendi, atque in pauperum repe-
tua seruiendi gloriæ diuinæ, salutique animarum: et
nominatim, ad constitutam diem Hierosolymam eò
consilio nauigandi, vt in conuersionem iherosolimam
to pectore incumbere; palmamque martyrii
sè captarent. id consilium si qua re impediret, aut
circumactò spatio denique Romam adirent, summo
operam summo Pontifici CHRISTI VIXIT
spirituale proximorum auxilium sine vlla vel parua
pactione, vel temporum aut locorum excepione de-
ferrent. Id votum in eo templo vouere iugiter con-
sensu & alacritate, anno post Christum natum M. D.
XXXIV. decimo octauo Kal. Septembris, quo die Assum-
ptionis Mariæ Virginis anniuersaria gratulari so-
lentur. idemque votum eodem loco dieque pariter
proximo ac tertio renouarunt, atque ea res tum ad
spirationem ac vinculum animorum, tum ad con-
mandas in suscepto consilio mentes omnium
valuit. Incendebant præterea studium alter alteri
omni genere officij & caritatis, duce ac moderatore
mul Ignatio, quem omnes vt parentem eundem & pa-
tronicè diligebant, & valde reuerbantur. ac primam
rituales modò apud hunc, modò apud illud
cæteris; ibique suauißima de rebus diuinis

alloquia, & sese mutuo ad Christianam laudem & de-
as hortari; deinde in studiorum difficultatibus, lo-
sque obscurioribus aduare inter se; & lucubrationes
quique suas, lumenque doctrinae & ingenij, cum res ex-
igret, in commune conferre: praeterea inuicem sibi o-
mibus in rebus adesse certatim: denique à frequenti
sacramentorum usu, & assiduitate precandi meditandi-
que, nullo pacto recedere. quibus rebus & varias dæ-
monum insidias tentationisque, conantium eos ab
cepto reuocare, vicerunt: & breui tanta coaluere
concordia, vt quamquam è diuersis, nec non in-
sensis inter se orti nationibus, gratia tamen su-
perante naturam, intra eisdem alti parie-
tes, atque adeo ex vno propemo-
dum omnes vtero in lu-
cem editi videren-
tur.

Libri primi Finis.

Y 4

IGNA.

